

1991-2010

EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA

www.neisse-nisa-nysa.org

Trójstyk – Dreiländereck – Trojzemí

Kontakt

Kancelář Liberec
Euroregion Nisa regionální sdružení
Tř. 1. máje 858/26
46001 Liberec III
telefon: 00420 485 340 991
telefon: 00420 485 340 988
jednatel: Jaroslav Zámečník

Geschäftsstelle Zittau
Euroregion Neisse e. V.
Portsmouther Weg 1
02763 Zittau
Telefon: 03583 57500
Telefax: 03583 512517
Geschäftsführer: Herr Gerhard Watterott

Biuro Euroregionu Nysa w Jeleniej Górze
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa
ul. 1 Maja 57
58-500 Jelenia Góra
Telefon: +48757676470
Telefax: +48757676470
Dyrektor: Andrzej Jankowski

Spis treści

1. Wprowadzenie
– historia Euroregionu Nysa
2. Kim jesteście my?
3. Nasi członkowie
4. Organy i grupy robocze
5. Statystyka i fakty
6. Gospodarka
7. Transport
8. Lasy
9. Woda – Czysta Nysa
10. Turystyka
11. Turystyka rowerowa
12. Ratownictwo medyczne
13. Zarządzanie kryzysowe
14. Forum Bezpieczeństwa
15. Zdrowie publiczne
16. Kultura
17. Historia
18. Zabytki
19. Biblioteki
20. Edukacja
21. Statystyka
22. Równe szanse
23. Chronologia Euroregionu

Inhaltsverzeichnis

1. Einleitung
– Geschichte der Euroregion Neisse
2. Wer sind wir?
3. Unsere Mitglieder
4. Organe und Arbeitsgruppen
5. Zahlen und Fakten
6. Wirtschaft
7. Verkehr
8. Wald
9. Wasser - Saubere Neiße
10. Tourismus
11. Radwandern
12. Gesundheitsrettungsdienst
13. Grenzüberschreitendes
Krisenmanagement
14. FORBES
15. Öffentliche Gesundheit
16. Kultur
17. Geschichte
18. Denkmäler
19. Bibliotheken
20. Bildung
21. Statistik
22. Chancengleichheit
23. Euroregionale Chronologie

Obsah

1. Úvod
– historie Euroregionu Nisa
2. Kdo jsme?
3. Naši členové
4. Orgány a pracovní skupiny
5. Čísla a fakta
6. Hospodářství
7. Doprava
8. Lesy
9. Voda-Čistá Nisa
10. Cestovní ruch
11. Cykloturistika
12. Zdravotnická záchranná služba
13. Krizové řízení
14. FORBES
15. Veřejné zdraví
16. Kultura
17. Historie
18. Památky
19. Knihovny
20. Školství
21. Statistika
22. Rovnost šancí
23. Euroregionální chronologie

Wprowadzenie

Historia Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Powstanie pierwszego euroregionu w Europie Środkowo-Wschodniej było uwarunkowane przemianami demokratycznymi, które nastąpiły w tym regionie pod koniec lat osiemdziesiątych i na początku lat dziewięćdziesiątych, kulminując zjednoczeniem Niemiec. Ideę założenia euroregionu forsowali ówczesny prezydent Liberca inż. Jiří Drda, starosta Żytawy Heinz Eggert oraz wojewoda jeleniogórski Jerzy Nalichowski. Przedstawiciele trzech sąsiednich państw, świadomi geograficznego położenia „Trójkąta trzech państw”, mieli wspólny cel – przewyciężenie zakorzenionej opinii o zaco fanym pograniczu, które nie rozwija się z powodu swojego położenia. Wzorem dla nich stały się doświadczenia euroregionów utworzonych po II wojnie światowej w Europie Zachodniej.

Już wkrótce do transgranicznej współpracy burmistrzów dołączyły również inne powiaty i województwa. Prace rozpoczęły dwu- i trójstronne grupy robocze, zajmujące się wspólnymi problemami: ochroną środowiska, transportem i turystyką, współpracą szkół wyższych, współpracą wielokulturalną oraz parlamentarną i in. Pierwszym oficjalnym działaniem, jakie miało miejsce 15 maja 1991 roku, było podpisanie przez przedstawicieli trzech stron wspólnej Deklaracji w sprawie współpracy – partnerstwa transgranicznego. 23 maja tego samego roku odbyła się w Żytawie „konferencja założycielska Trójkąta trzech państw”. Patronat nad nią objęli ówcześni prezydenci poszczególnych państw: Václav Havel, Richard von Weizsäcker oraz Lech Wałęsa.

Jej uczestnicy zawarli wstępne porozumienie, dotyczące utworzenia trójstronnego euroregionu, obejmującego kraje Trójstyku. (Ciekawostką jest, że pierwszą zaproponowaną nazwą nowo powstającego podmiotu był „Euroregion Trójstyk”. Z nazwy tej zrezygnowano nieco później, chcąc stworzyć coś bardziej rozpoznawalnego, nawiązującego do regionu.) Do istotnych pod względem historycznym momentów konferencji należało opracowanie

Einleitung

Die Anfänge der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa

Die Gründung der ersten Euroregion in Mitteleuropa war durch die demokratischen Veränderungen bedingt, die in diesem Gebiet Ende der 80iger und Anfang der 90iger Jahre stattfanden und in der Wiedervereinigung Deutschlands ihren Höhepunkt fanden. Der Gedanke der Gründung der Euroregion wurde von dem damaligen Liberecer Oberbürgermeister Ing. Jiří Drda, dem Zittauer Landrat Heinz Eggert und dem Wojewoden von Jelenia Góra Jerzy Nalichowski durchgesetzt. Die Vertreter der drei benachbarten Staaten machten sich ihre geografische Lage im Dreiländereck bewusst und hatten das gleiche Interesse, die eingefahrene Vorstellung von dem zurückgebliebenen grenznahen Raum, der sich auf Grund seiner Lage nicht entwickelt, zu überwinden. Als Vorbild dienten die Erfahrungen der Euroregionen, die nach dem zweiten Weltkrieg in Westeuropa entstanden waren.

Schon bald bekannten sich weitere Kreise und Wojewodschaften zur grenzübergreifenden Zusammenarbeit. Sie nahmen die Arbeit in bilateralen und trilateralen Arbeitsgruppen auf, die sich mit den folgenden gemeinsamen Problemen beschäftigten: Umweltschutz, Verkehr und Tourismus, Zusammenarbeit der Hochschulen, multikulturelle und parlamentarische Zusammenarbeit und viele weitere.

Als ersten offiziellen Schritt unterzeichneten die Vertreter aller drei Seiten am 15. Mai 1991 die gemeinsame Deklaration über die Zusammenarbeit der grenzübergreifender Partnerschaft.

Noch im gleichen Jahr, am 23. Mai fand in Zittau die „Gründungskonferenz Dreiländereck“ statt. Die Schirmherrschaft über diese Konferenz hatten die damaligen Präsidenten der einzelnen Staaten Václav Havel, Richard v. Weizsäcker und Lech Walesa übernommen.

Die Teilnehmer der Konferenz billigten die vorläufige Vereinbarung über die Schaffung einer trilateralen Euroregion im Gebiet des Dreiländerecks. (Interessant ist, dass der ursprünglich vorgeschlagene Name, der in Entstehung begriffenen Stelle „Euroregion Dreiländereck“ sein sollte. Später ist man dann jedoch im Interesse einer größeren Transparenz im Bezug auf das Gebiet von diesem Namen abgegangen.) Ein historisch wichtiger Moment dieser Konferenz war das MEMORANDUM, in dem die weitere Entwicklungsrichtung skizziert wurde.

EUROREGION

Úvod

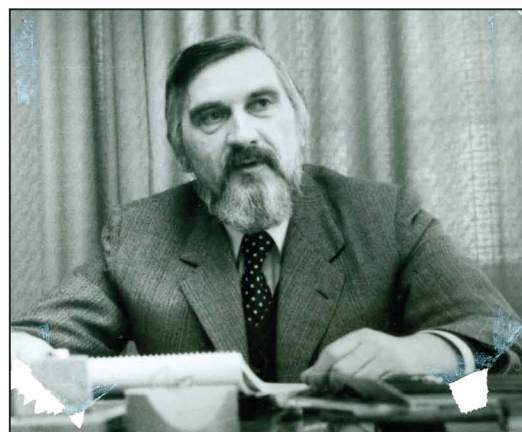
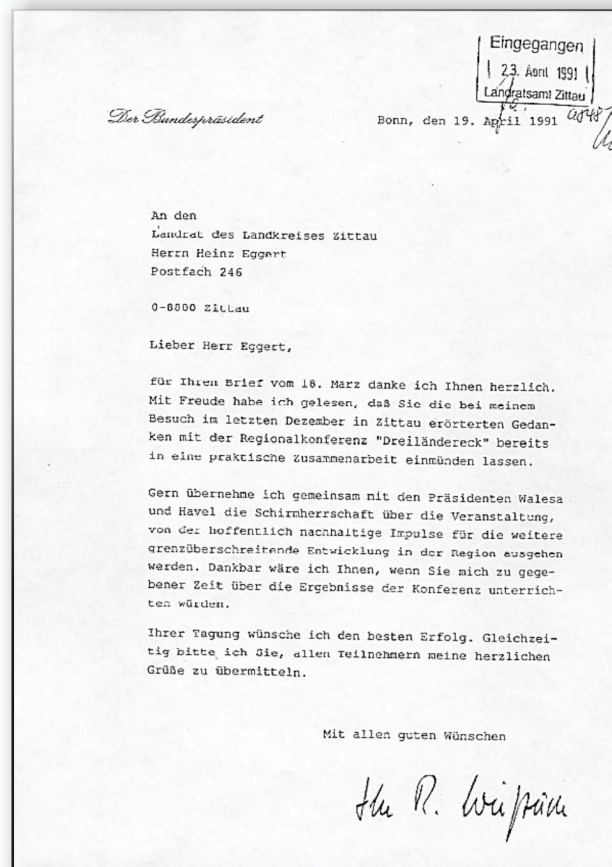
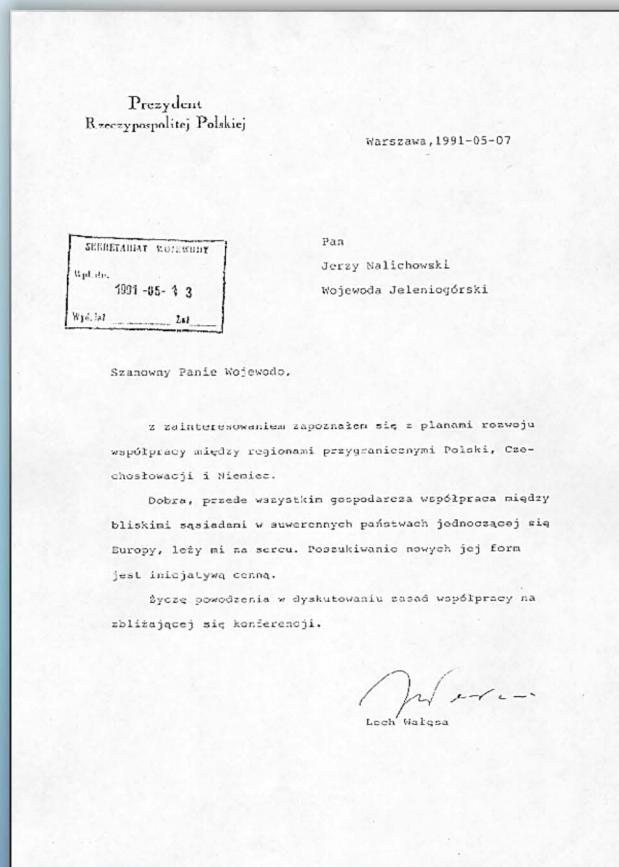
Historie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Vznik myšlenky vytvořit první euroregion ve středovýchodní Evropě navazoval na demokratické proměny, jež se začaly na tomto území koncem 80. a začátkem 90. let a pokračovaly sjednocením Německa. Myšlenka založení euroregionu byla prosazována především tehdejšími libereckým primátorem Ing. Jiřím Drdou, žitavským zemským radou Heinzem Eggertem a jelenohorským vojvodou Jerzym Nalichowskim. Představitelé všech tří stran si uvědomovali společnou geografickou polohu v Trojzemí a měli stejný zájem – překonat zažitou představu o pohraničí, které díky své poloze zaostává a dále se nerozvíjí. Vzorem jim byly zřískané informace a zkušenosti euroregionů, které již mnoho let pracovaly v Západní Evropě.

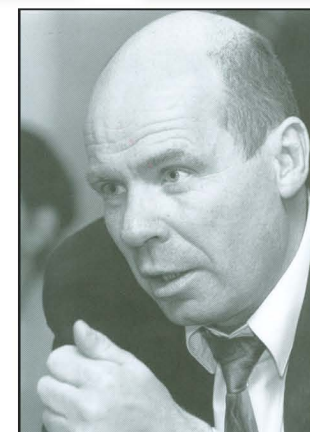
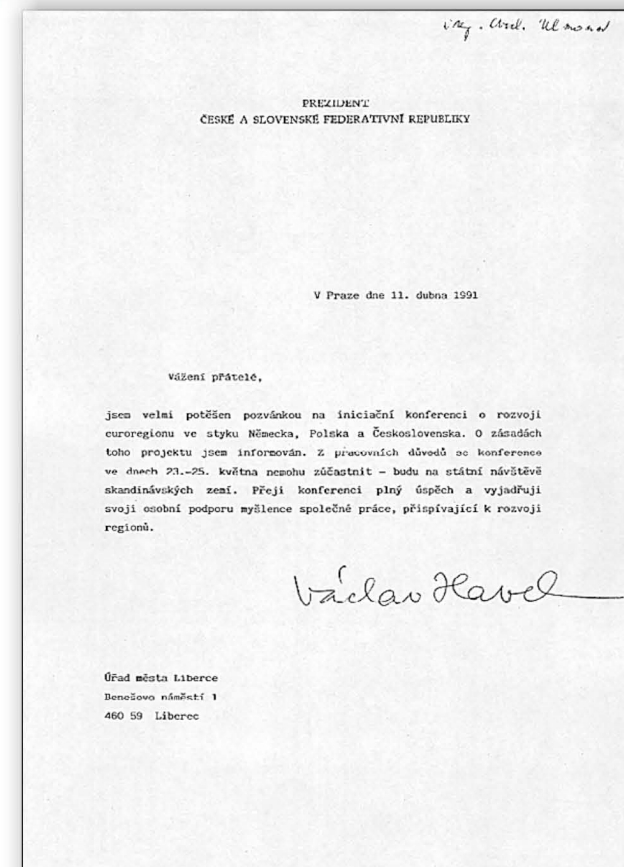
Brzy se k přeshraniční spolupráci starostů přidaly i další okresy a vojvodství. Začaly pracovat dvou- a třístranné pracovní skupiny, zabývající se společnými problémy – ochranou životního prostředí, dopravou a turistikou, spoluprací vysokých škol, multikulturní a parlamentní spoluprací a mnohým dalším. 15. května 1991 podepsali zástupci všech tří stran společnou Deklaraci o spolupráci - jako první oficiální krok přeshraniční partnerství. 23. května téhož roku se uskutečnilo v Zittau ustavující mezinárodní setkání, jehož účastníci mají událost v paměti jako „Konferenci Trojzemí 23-25.5.1991“. Záštitu nad touto konferencí převzali tehdejší prezidenti jednotlivých států Václav Havel, Richard v. Weizsäcker a Lech Walesa.

Účastníci zasedání schválili předběžnou dohodu o vytvoření třístranného euroregionu v oblasti Trojzemí. Zajímavostí je, že původně navrhovaným názvem vznikajícího subjektu měl být „Euroregion Trojzemí“. Od názvu se však později upustilo, a to v zájmu větší transparentnosti ve vztahu k území. Mezi historicky důležité okamžiky této konference patřilo vytvoření MEMORANDA, které nastínilo směr dalšího vývoje. V červnu 1991 se poprvé sešla třístranná pracovní skupina, jejíž členové vypracovali, na základě zkušeností západoevropských

Jerzy Nalichowski

Heinz Eggert

Jiří Drda

Wprowadzenie

Memorandum, określającego kierunki dalszego rozwoju. W czerwcu 1991 roku odbyło się spotkanie trójstronnej komisji roboczej, która miała przygotować dokument, dotyczący organizacji wspólnego sekretariatu. Na podstawie doświadczeń zachodnioeuropejskich regionów granicznych opracowano model struktury, który do dzisiaj stanowi podstawę funkcjonowania Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Założycielskie posiedzenie Trójstronnej Rady, która oficjalnie uchwaliła stworzenie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, odbyło się w grudniu 1991 w Żytawie. W 1992 roku Rada Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa zatwierdziła projekt planu działań oraz logo. Przyjęła również uchwałę o członkostwie w grupie roboczej Europejskich Regionów Granicznych (AGEG).

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa jest stowarzyszeniem trzech podmiotów prawnych: Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa, Euroregion Nisa – zájmové sdružení právnických osob oraz Kommunalgemeinschaft Euroregion Neisse, Sektion BR Deutschland e.V.

Indywidualne członkostwo gmin i powiatów jest wewnętrzną sprawą każdej ze stron, a wszelkie zmiany dotyczące członkostwa w poszczególnych częściach Euroregionu nie wymagają zgody partnerów.

Zasady, cele i formy wzajemnej współpracy partnerów wewnątrz Euroregionu zostały określone w tzw. Porozumieniu Ramowym o Współpracy.

Głównym elementem działalności Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa jest inicjowanie wzajemnej współpracy przygranicznej i koordynowanie działań na terenie obszaru stykowego trzech państw, mających wpływ na wszystkie jego części. Euroregion wspiera przede wszystkim te formy przedsięwzięć, które mają znaczenie dla zbliżania, poznawania, współpracy i partnerstwa obywateli oraz innych podmiotów na swoim terenie przygranicznym.

Einleitung

Im Juni 1991 traf sich die Arbeitsgruppe, die ein dreiseitiges Dokument zur Schaffung eines gemeinsamen Sekretariats erarbeiten sollte. Ausgehend von den Erfahrungen in den westeuropäischen Grenzregionen wurde auch ein Strukturmodell erarbeitet, das bis heute die Arbeitsgrundlage der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa bildet.

Die konstituierende Sitzung des Dreiseitigen Rates, auf der die Gründung der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa offiziell genehmigt wurde, fand im Dezember 1991 in Zittau statt.

Im Laufe des Jahres 1992 genehmigte der Rat der Euroregion Neisse-Nysa-Nisa den Entwurf des Aktionsprogramms und das Logo und nahm den Beschluss über die Mitgliedschaft in der Arbeitsgemeinschaft Europäischer Grenzregionen (AGEG) an.

Die Euroregion Neisse-Nysa-Nisa ist eine Vereinigung von drei Rechtspersonen: Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa, (Gemeinschaft polnischer Gemeinden der Euroregion Nysa) Euroregion Nisa – zájmové sdružení právnických osob (Euroregion Nisa – Interessenvereinigung juristischer Personen) und Kommunalgemeinschaft Euroregion Neisse, Sektion BR Deutschland e.V.

Die individuelle Mitgliedschaft von Gemeinden und Kreisen ist eine interne Angelegenheit der Vereinigung jeder Seite, und jedwede Änderungen in der Mitgliedschaft in den einzelnen Teilen der Euroregion machen die Zustimmung der Partner nicht erforderlich.

Die Regeln, Ziele und Formen der gegenseitigen Zusammenarbeit der drei Partner innerhalb der Euroregion sind in der sog. Rahmenvereinbarung über die Zusammenarbeit enthalten.

Die wichtigsten Tätigkeitsfelder der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa sind die Initiierung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit und die Koordinierung von Aktivitäten im Dreiländereck mit grenzübergreifendem Charakter. Die Euroregion unterstützt in ihrem grenznahen Raum vor allem Aktivitäten, die für die Annäherung, das Kennenlernen, die Zusammenarbeit und die Partnerschaft der Bürger und weiterer Stellen Bedeutung haben.

EUROREGION

Úvod

pohraničních regionů, strukturní model, který je dodnes pracovním základem. Hlavním cílem této pracovní skupiny bylo vytvoření třístranných dokumentů a zřízení společného sekretariátu.

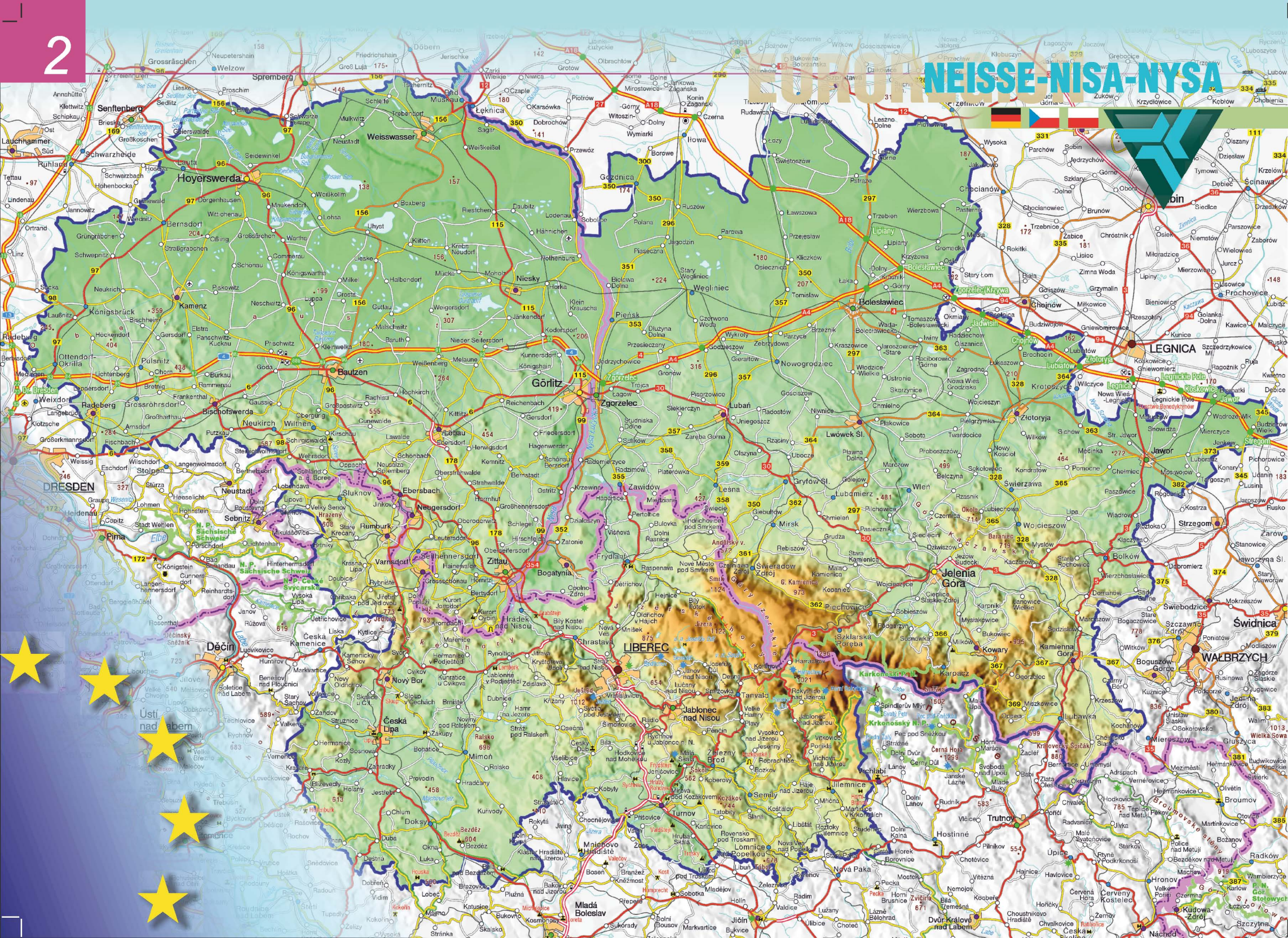
V prosinci 1991 proběhlo v Zittau ustavující zasedání Třístranné rady, které oficiálně schválilo založení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. V průběhu roku 1992 Rada Euroregionu Neisse-Nysa-Nisa odsouhlasila návrh akčního programu a logo a přijala rovněž usnesení o členství v pracovním společenství Evropských hraničních regionů (AGEG).

Euroregion Neisse-Nysa-Nisa je sdružením tří právních subjektů: z polské strany – Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa, z české strany – Euroregion Nisa – zájmové sdružení právnických osob a z německé strany – Kommunalgemeinschaft Euroregion Neisse, Sektion BR Deutschland e.V. Individuální členství jednotlivých obcí a okresů je vnitřní záležitostí sdružení každé strany a jakékoliv změny členství v jednotlivých částech Euroregionu nevyžadují souhlas partnerů. Pravidla, cíle a formy vzájemné spolupráce tří partnerů uvnitř Euroregionu jsou dány v tzv. Rámcové dohodě o spolupráci.

Hlavní náplní činnosti Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa je iniciace vzájemné přeshraniční spolupráce a koordinace takových činností v Trojzemí, které mají přeshraniční dopad. Euroregion usiluje a podporuje aktivity mající význam při sblížování, poznávání, spolupráci a partnerství obyvatel a dalších subjektů na svém příhraničním území.

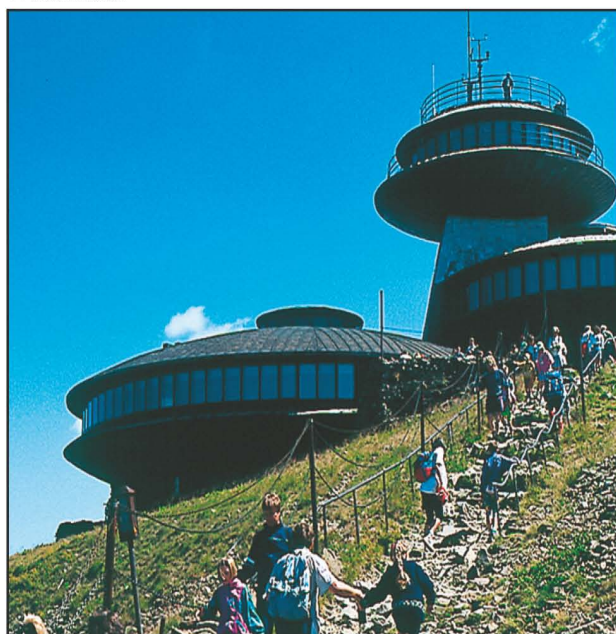

Kim jesteśmy?

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa jest euroregionem trzech granicznych obszarów położonych w sercu Europy na terenie, gdzie stykają się granice Republiki Federalnej Niemiec, Rzeczypospolitej Polski i Republiki Czeskiej.

Swoją nazwę zawdzięcza granicznej rzece Nysie, która wypływa ze źródła pod Jabluncem nad Nisou, przepływa przez Liberec, dalej stanowiąc naturalną granicę między RFN a Polską. Na rzece Nysie niedaleko miasta Hrádek nad Nisou znajduje się tzw. trójstyk, w którym zbiegają się granice Czech, Polski i Niemiec.

Krajobraz Euroregionu Nysa jest bardzo zróżnicowany: na północy nizinny, na południu górski. Dominującym pasmem gór są Karkonosze z najwyższym szczytem – Śnieżką (1602 m n.p.m.). Położone są na północnym wschodzie między Republiką Czeską i Polską. Granica dzieląca oba państwa przebiega bezpośrednio po ich głównym górskim grzbiecie. Dwie trzecie powierzchni Karkonoszy znajdują się po czeskiej stronie granicy. Stąd wypływa największa czeska rzeka – Łaba, swoje źródła mają tu również liczne mniejsze rzeki.

Wer sind wir?

Die Euroregion Neisse-Nisa-Nysa ist eine Euroregion von drei Grenzgebieten, die sich im Herzen Europas in einem Gebiet befinden, wo die Staatsgrenzen der Bundesrepublik Deutschland, der Republik Polen und der Tschechischen Republik aufeinander treffen.

Ihren Namen erhielt die Euroregion nach dem Grenzfluss Neiße, der bei Jablonec nad Nisou entspringt, durch Liberec fließt und dann weiter die Staatsgrenze zwischen der BRD und Polen bildet. Unweit der Stadt Hrádek nad Nisou befindet sich an der Neiße der sog. Dreiländerpunkt, in dem die Grenzen Tschechien, Polens und Deutschlands aufeinander treffen.

Die Natur in der Euroregion Neisse ist sehr vielfältig: Tiefland im Norden, Bergland im Süden. Das markanteste Gebiet ist das Riesengebirge mit der Schneekoppe (1602 m) als dem höchsten Berg. Es liegt im Nordosten zwischen der Tschechischen Republik und der Republik Polen. Die Grenze zwischen den beiden Staaten verläuft direkt auf dem Hauptkamm. Zwei Drittel der Fläche des Riesengebirges befinden sich auf der tschechischen Seite der Grenze. Hier entspringt auch der größte tschechische Fluss – die Elbe, und viele weitere Flüsse haben hier ihr Quellgebiet.

Kdo jsme?

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je euroregionem tří hraničních oblastí nacházejících se v srdci Evropy na území, kde se dotýkají hranice Spolkové republiky Německo, Polské republiky a České republiky.

Svůj název dostal euroregion podle hraniční řeky Nisy, která pramení u Jablonce, protéká Libercem a dále pak tvoří hranici mezi SRN a Polskem. Na řece Nise leží místo, tzv. Trojmezí u Hrádku, bod, ve kterém se setkávají hranice Čech, Polska a Německa. Díky mnoha společným zájmům v oblasti Liberecka, Žitavska a přilehlé části Polska byl v roce 1991 Euroregion Neisse-Nisa-Nysa vytvořen.

Přírodní charakter euroregionu Nisa je velice rozmanitý, nížiny na severu, hory na jihu. Nejvýraznějším pohořím jsou Krkonoše se svou nejvyšší horou Sněžkou (1602m). Nacházejí se na severovýchodě mezi Českou republikou a Polskem. Hranice mezi oběma státy prochází přímo po hlavním hřebeni. Rozlohou se dvě třetiny Krkonoš nacházejí právě na české straně hranice. Pramení zde i největší česká řeka Labe a mnoho dalších tu má svá prameniště.

Trójstyk – Dreiländereck – Trojzemí

Nasi członkowie

Euroregion Nisse-Nisa-Nysa ma od początku swojego istnienia trzech członków: ze strony polskiej – Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa, ze strony czeskiej – Euroregion Nisa – Regionální sdružení měst a obcí oraz z niemieckiej strony – Kommunalgemeinschaft Euroregion Nisse, Sektion BR Deutschland e.V.

W czeskiej części członkami ERN, oprócz miast i gmin, są również Krajowa Izba Gospodarcza oraz Stowarzyszenie Czeski Raj.

Unsere Mitglieder

Seit seiner Gründung hat die Euroregion Nisse – Nisa – Nysa drei Mitglieder: Von der deutschen Seite ist es die Euroregion Nisse e.V., von der tschechischen Seite Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa und von der tschechischen Seite Euroregion Nisa – Regionální sdružení měst a obcí. Auf dem Gebiet des tschechischen Teiles sind neben den Städten und Gemeinden auch die Wirtschaftskammer des Liberecký kraj (Hospodářská komora Libereckého kraje) und der Verein für das Böhmisches Paradies (Sdružení Český ráj) Mitglieder der ERN.

Naši členové

Euroregion Nisse-Nisa-Nysa má od svého založení tři členy: z polské strany – Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa, z české strany – Euroregion Nisa – Regionální sdružení měst a obcí a z německé strany – Kommunalgemeinschaft Euroregion Nisse, Sektion BR Deutschland e.V. Na území české části jsou vedle měst a obcí členy ERN také Krajská hospodářská komora a Sdružení Český ráj.

Członkowie czeskiej części Euroregionu Nysa

Liberecký kraj: Krajská hospodářská komora Liberec, Sdružení Český ráj, Liberecký kraj

Okres Liberec: Bílá, Bílý Kostel, Bílý Potok, Bulovka, Cetenov, Černousy, Český Dub, Čtverín, Dětrichov, Frýdlant v Čechách, Habartice, Hejnice, Heřmanice, Hlavičky, Hodkovice nad Mohelkou, Horní Řasnice, Hrádek nad Nisou, Chotyně, Chrastava, Janův Důl, Jeřmanice, Jindřichovice pod Smrkem, Kobyly, Krásný Les, Kryštofovo Údolí, Křižany, Lázně Libverda, Liberec, Mníšek, Nová Ves u Chrastavy, Nové Město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích, Osečná, Paceřice, Pěnčín u Liberce, Pertoltice, Proseč pod Ještědem, Příšovice, Radimovice, Raspenava, Rynoltice, Soběslavice, Stráž nad Nisou, Světlá pod Ještědem, Svijanský Újezd, Sychrov, Šimonovice, Višňová, Vlastibořice, Všelibice, Žďárek, Zdislava

Okres Česká Lípa: Blíževedly, Brniště, Cvikov, Česká Lípa, Doksy, Dubnice, Hamr na Jezeře, Holany, Jablonné v Podj., Kamenický Šenov, Krompach, Noviny p. Ralskem, Nový Bor, Nový Oldřichov, Mařenice, Mimoň, Okrouhlá, Polevsko, Prysk, Radvanec, Ralsko, Skalice u Č. Lípy, Sloup v Čechách, Sosnová, Stráž p. Ralskem, Stvolínky, Svojkov, Svor, Velký Valtinov, Zákupy

Okres Jablonec nad Nisou: Albrechtice v Jiz. h., Bedřichov, Jablonec n. Nisou, Janov n. Nisou, Jiřetín pod Bukovou, Josefův Důl, Koberovy, Kořenov, Líšný, Lučany n.N., Maršovice, Nová Ves nad Nisou, Pěnčín u Jablonce, Radčice, Rádlo, Rychnov u Jablonce n.N., Smržovka, Tanvald, Zlatá Olešnice, Železný Brod

Okres Semily: Bělá u Semil, Benešov u Semil, Bozkov, Harrachov, Hrubá Skála, Chuchelna, Jilemnice, Karlovice, Lomnice nad Popelkou, Mírová p. Kozákovem, Ohrazenice, Paseky n. Jizerou, Rokytnice n. Jizerou, Semily, Turnov, Záhoří

Okres Děčín: Dolní Podluží, Doubice, Horní Podluží, Chřibská, Jiřetín p. Jedlovou, Krásná Lípa, Lipová u Šluknova, Rumburk, Staré Křečany, Šluknov, Varnsdorf, Velký Šenov, Vilémov

Okres Mladá Boleslav: Bělá pod Bezdězem

Członkowie polskiej części Euroregionu Nysa

Miasto i Gmina Bogatynia, Miasto Bolesławiec, Miasto i Gmina Bolków, Miasto Gozdnicza, Gmina Gromadka, Miasto i Gmina Gryfów Śl., Gmina Janowice Wielkie, Miasto Jawor, Miasto Jelenia Góra, Gmina Jeżów Sudecki, Miasto Kamienna Góra, Gmina Kamienna Góra, Miasto Karpacz, Miasto Kowary, Miasto Leśna, Miasto Lubań, Miasto i Gmina Lubawka, Miasto i Gmina Lubomierz, Miasto i Gmina Lwówek Śl., Gmina Marciszów, Miasto i Gmina Mirsk, Gmina Mściwojów, Gmina Mysłakowice, Miasto i Gmina Nowogrodziec, Miasto Olszyna, Gmina Osiecznica, Gmina Paszowice, Miasto Piechowice, Miasto i Gmina Pieńsk, Gmina Podgórzyn, Gmina Siekierczyn, Gmina Stara Kamienica, Gmina Sulików, Miasto Szklarska Poręba, Miasto Świeradów-Zdrój, Miasto i Gmina Świerzawa, Gmina i Miasto Węgliniec, Miasto i Gmina Wleń, Miasto Wojcieszów, Miasto Zawidów, Gmina Zgorzelec, Miasto Zgorzelec, Gmina Złotoryja, Miasto Złotoryja

Powiaty: Bolesławiecki, Jaworski, Jeleniogórski, Kamiennogórski, Lubański, Lwówecki, Zgorzelecki, Złotoryjski

Członkowie niemieckiej części Euroregionu Nysa

Mitglieder des deutschen Teiles der Euroregion Nisse

Členové německé části Euroregionu Nisa

Landkreis Bautzen, Landkreis Görlitz, Marketinggesellschaft Oberlausitz-Niederschlesien mbH

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa

Trójstronna Rada - Dreiseitiger Rat - Třístranná rada

**Fora
Foren
Fóra**

FOR-BE-S

**Prezydium ERN
Präsidium
Prezidium**

**Sekretariat
Gemeinsames Sekretariat
Společný sekretariát**

**Komitety Sterujące FMP
Lenkungsausschüsse KPF
Řídící výbory FMP**

**Program ERN CZ-PL
ERN Programm CZ-PL - ERN program CZ - PL**

**Program ERN SN-CZ
ERN Programm SN-CZ - ERN program SN - CZ**

**Program ERN SN-PL
ERN Programm SN-PL - ERN program SN - PL**

Euroregionalne grupy eksperckie - Euroregionale Expertengruppen - Euroregionální skupiny odborníků

Komunikacja drogowa - Strassenverkehr
Silniční doprava

Komunikacja kolejowa
Bahn - Železniční doprava

Gospodarka - Wirtschaft
Hospodářství

Turystyka - Tourismus
Cestovní ruch

Turystyka rowerowa
Radtouristik - Cykloturistika

Równość szans
Chancengleichheit - Rovnost šancí

Czysta Nysa - Saubere Neisse - Čistá Nisa

Lasy - Wald - Lesy

Transgraniczne zarządzanie kryzysowe
Krisenmanagement - Krizový management

Ratownictwo medyczne
Gesundheitsrettungsdienst
Záchranná zdravotní služba

Zdrowie publiczne - Öffentliche Gesundheit
Veřejné zdraví

Statystyka - Statistik - Statistika

Biblioteki - Bibliotheken - Knihovny

Historia - Geschichte - Historie

Kształcenie - Bildung - Školství

Ochrona zabytków - Denkmäler - Památky

Organy i grupy robocze

Rada i Prezydium są najwyższymi organami Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. To one podejmują decyzje związane z konkretnymi działaniami. W skład Rady Euroregionu wchodzi trzydziestu przedstawicieli, po dziesięciu z każdej strony. Prezydium składa się trzech członków Rady według parytetu, po jednym mandacie z każdej części Euroregionu.

Organem wykonawczym Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa są sekretariaty, działające w Żytawie, Libercu i Jeleniej Górze. Każda z trzech stron Euroregionu podejmuje samodzielne decyzje i wybiera swoich przedstawicieli do wspólnych organów.

W celu rozwiązywania wspólnych problemów i zadań, które swoim znaczeniem wykraczają poza granice, powołano specjalne grupy robocze EUREX. Te zespoły ekspertów pracują na szczeblu międzynarodowym, zajmując się specjalistycznymi dziedzinami (np.: transport, ruch turystyczny, ochrona środowiska, przeciwdziałanie katastrofom, statystyka, rolnictwo, służba zdrowia itp.)

Działalność tych międzynarodowych grup roboczych jest odzwierciedleniem rozwijającej się współpracy transgranicznej w Euroregionie oraz barometrem jej jakości. W 2003 roku zostało założone Forum Bezpieczeństwa FOR-BE-S, będące platformą spotkań specjalistów wszystkich trzech części Euroregionu.

Euroregion odgrywa niezwykle ważną rolę w przyznawaniu dofinansowania z programów Unii Europejskiej, przeznaczonych na rozwój współpracy transgranicznej. W ramach wykorzystywania tych środków powołano do życia tzw. Euroregionalne Komitety Sterujące, które decydują o udzieleniu wsparcia finansowego różnego rodzaju mniejszym projektom transgranicznym.

W latach 1995–2009 na terenie Euroregionu dofinansowano ponad dwa i pół tysiąca projektów na łączną kwotę ponad trzysta milionów euro.

Organe und Arbeitsgruppen

Der Rat und das Präsidium sind die Spitzenorgane der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, die über die konkreten Aktivitäten entscheiden. Der Rat der Euroregion ist ein dreiseitiger Rat, wobei jede Seite zehn Vertreter hat.

Das Präsidium wird von drei Mitgliedern des Rates in paritätischer Vertretung mit jeweils einem Mandat jedes Teiles der Euroregion gebildet.

Das Exekutivorgan der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa sind die Geschäftsstellen in Zittau, Liberec und Jelenia Góra. Jede der drei Seiten der Euroregion trifft die Entscheidungen eigenständig und wählt ihre Vertreter in die gemeinsamen Organe.

Für die Lösung der gemeinsamen Probleme und Aufgaben, die hinsichtlich ihrer Bedeutung grenzübergreifend sind, gibt es die EUREX (Expertengruppen). Diese Expertengruppen arbeiten auf internationaler Ebene und sind fachspezifisch angelegt (z. B. Verkehr, Tourismus, Umweltschutz, Katastrophenschutz, Statistik, Wirtschaft, Gesundheitswesen u. ä.)

Die Arbeit dieser internationalen Arbeitsgruppen spiegelt die sich entwickelnde grenzübergreifende Zusammenarbeit wider und ist ein Barometer ihrer Qualität. Im Jahr 2003 wurde das Sicherheitsforum FOR-BE-S als Plattform für Treffen von Experten aller drei Seiten der Euroregion gegründet.

Die Euroregion spielt eine unersetzliche Rolle bei der Bereitstellung von finanziellen Mitteln aus EU-Programmen, die auf die Förderung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit ausgerichtet sind. Im Rahmen der Inanspruchnahme dieser Mittel wurden die sog. Euroregionalen Lenkungsausschüsse gegründet, die über die Förderung von verschiedenen kleineren grenzübergreifenden Projekten entscheiden.

Im Zeitraum 1995 – 2009 wurden auf dem Gebiet der Euroregion mehr als zweieinhalbtausend Projekte mit einem Gesamtvolumen von mehr als dreihundert Millionen Euro gefördert.

Orgány a pracovní skupiny

Rada a Prezidium jsou vrcholnými orgány Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, které rozhodují o konkrétních aktivitách. Rada Euroregionu je třicetičlenná, přičemž každá ze stran má deset zástupců. Prezidium je tvořeno třemi členy Rady v paritním zastoupení po jednom mandátu z každé části Euroregionu.

Výkonným orgánem Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa jsou kanceláře, které fungují v Zittau, v Liberci a Jelení Góře. Každá ze tří stran Euroregionu samostatně rozhoduje a volí své zástupce do společných orgánů.

Pro řešení společných problémů a úkolů, které překračují svým významem hranice, jsou ustanoveny odborné pracovní skupiny EUREX. Tyto expertní skupiny pracují na mezinárodní úrovni a jsou založeny na odborné bázi (např. doprava, cestovní ruch, ochrana životního prostředí, ochrana před katastrofami, statistika, hospodářství, zdravotnictví apod.)

Činnost těchto mezinárodních pracovních skupin je odrazem rozvíjející se přeshraniční spolupráce v Euroregionu a barometrem její kvality.

V roce 2003 bylo založeno Fórum bezpečnosti FOR-BE-S jako platforma pro setkávání odborníků všech tří stran Euroregionu.

Euroregion hraje nezastupitelnou roli v poskytování finančních prostředků z programů EU zaměřených na podporu přeshraniční spolupráce. V rámci jejich čerpání byly založeny tzv. Euroregionální řídicí výbory, které rozhodují o podpoře různých menších přeshraničních projektů.

V období let 1995-2009 bylo takto v území Euroregionu podpořeno více než dva a půl tisíce projektů v celkové hodnotě přes tři sta milionů eur.

GMINY I POWIATY CZŁONKOWSKIE EUROREGIONU

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa na dzień 31.12.2008r.

DIE EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa zum 31.12.2008

ČLENSKÉ OBCE A OKRESY EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa k 31. 12. 2008

OPIEKA SPOŁECZNA

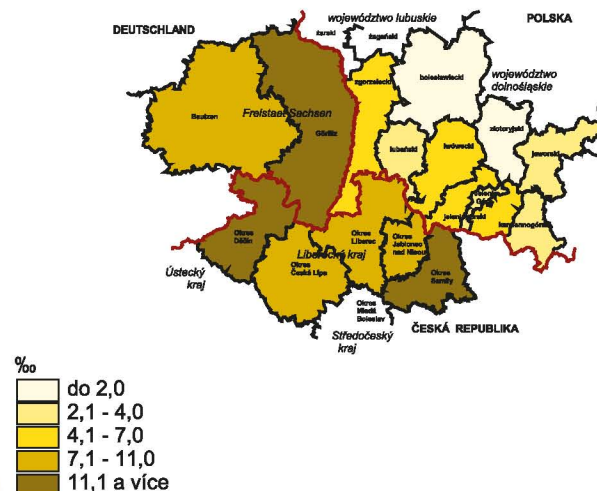
Miejsca w placówkach opieki społecznej na 1000 mieszkańców na dzień 31.12.2008r.

DIE SOZIALE BETREUUNG

Die Plätze in Sozialfürsorgeeinrichtungen je 1000 Einwohnern zum 31.12.2008

SOCIÁLNÍ PÉČE

Místa v zařízeních sociální péče na 1 000 obyvatel k 31. 12. 2008

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

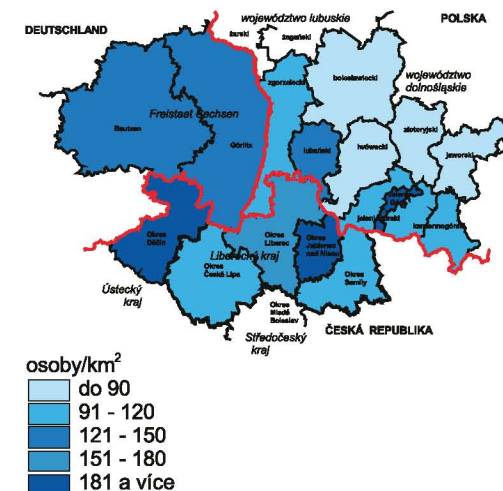
Gęstość zaludnienia na dzień 31.12.2008r.

DIE BEVÖLKERUNGSDICHTE

Bevölkerungsdichte zum 31.12.2008

HUSTOTA OBYVATELSTVA

Hustota obyvatelstva k 31. 12. 2008

ŁUDNOŚĆ

Przeciętny wiek mieszkańców na dzień 31.12.2008r.

DIE BEVÖLKERUNG

Durchschnittsalter der Bevölkerung zum 31.12.2008

OBYVATELSTVO

Průměrný věk obyvatel k 31. 12. 2008

SAMOCHOBY W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA

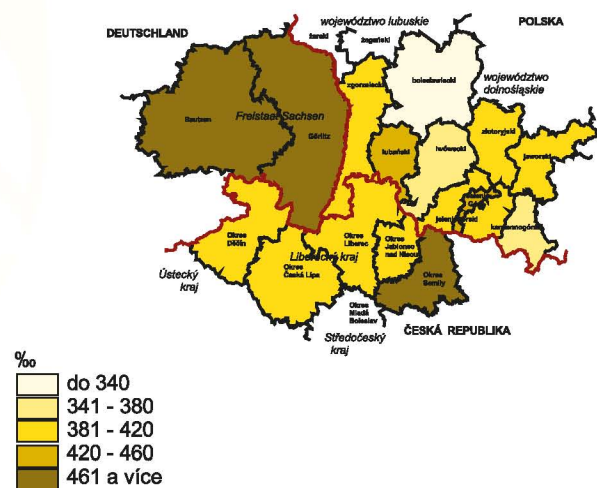
Samochody osobowe na 1000 mieszkańców na dzień 1.1.2009r.

DIE AUTOS IN DER EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA

Die Personenkraftwagen je 1000 Einwohnern zum 1.1.2009

AUTOMOBILY V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA

Osobní automobily na 1 000 obyvatel k 1. 1. 2009

WYBORY W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA

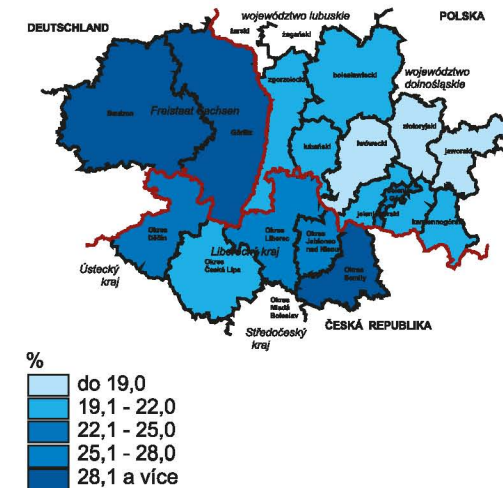
Frekwencja wyborcza w wyborach do Parlamentu Europejskiego 5-7 czerwca 2009 roku

DIE WAHLEN IN DER EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA

Wahlbeteiligung an den Wahlen in Europäisches Parlament 5.-7. Juni 2009

VOLEBY V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA

Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu 5. - 7. června 2009

Statystyka i fakty

Całkowita powierzchnia Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa wynosi 14 tys. km². Polska część zajmuje 39%, czeska część 28% a niemiecka część 33% powierzchni. Na całym obszarze ERN mieszka ponad 1,7 miliona osób (w tym 33% na terenie Polski, 32% na terenie Czech i 35% na terenie Niemiec).

Miasto	Gminy	Ludność	Powierzchnia
Część czeska			
Česká Lípa	57	103 tys.	1 137
Jablonec nad Nisou	34	89 tys.	402
Liberec	59	166 tys.	925
Semily	65	74 tys.	699
Děčín	52	135 tys.	909
ogółem	267	567 tys.	4072
Część niemiecka			
Bautzen	64	333 tys.	2 391
Görlitz	61	288 tys.	2 106
ogółem	125	621 tys.	4 497
Część polska			
Jelenia Góra, město	1	85 tys.	109
Bolesławiecki	6	88 tys.	1303
Jaworski	6	51 tys.	582
Jeleniogórski	9	63 tys.	627
Kamiennogórski	4	46 tys.	396
Lubański	7	56 tys.	428
Lwówecki	5	47 tys.	710
Zgorzelecki	7	93 tys.	839
Złotoryjski	6	45 tys.	576
ogółem	51	574 tys.	5 570
Euroregion ogółem	443	1 762 000	14 139

Zahlen und Fakten

Die Gesamtfläche der Euroregion beträgt 14 Tsd. km². Der polnische Teil nimmt 39% ein, der tschechische Teil 28% und der deutsche Teil 33%. Auf dem gesamten Gebiet der Euroregion Neisse leben über 1,7 Millionen Einwohner (davon 33% auf polnischem Gebiet, 32% auf tschechischem Gebiet und 35% auf deutschem Gebiet).

Stadt	Gemeinde	Einwohnerzahl	Fläche
Tschechischer Teil			
Česká Lípa	57	103 Tsd.	1 137
Jablonec nad Nisou	34	89 Tsd.	402
Liberec	59	166 Tsd.	925
Semily	65	74 Tsd.	699
Děčín	52	135 Tsd.	909
insgesamt	267	567 Tsd.	4072
Deutscher Teil			
Bautzen	64	333 Tsd.	2 391
Görlitz	61	288 Tsd.	2 106
insgesamt	125	621 Tsd.	4 497
Polnischer Teil			
Jelenia Góra, město	1	85 Tsd.	109
Bolesławiecki	6	88 Tsd.	1303
Jaworski	6	51 Tsd.	582
Jeleniogórski	9	63 Tsd.	627
Kamiennogórski	4	46 Tsd.	396
Lubański	7	56 Tsd.	428
Lwówecki	5	47 Tsd.	710
Zgorzelecki	7	93 Tsd.	839
Złotoryjski	6	45 Tsd.	576
insgesamt	51	574 Tsd.	5 570
Euroregion insgesamt	443	1 762 000	14 139

Číslo a fakta

Celková rozloha Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa je 14 tis. km². Polská část zaujímá 39%, česká část 28% a německá část 33%. Na celém území ERN žije více jak 1,7 miliónů obyvatel (z toho 33% na polském území, 32% na českém a 35% na německém).

Město	obce	obyvatelstvo	Rozloha
Česká část			
Česká Lípa	57	103 tis.	1 137
Jablonec nad Nisou	34	89 tis.	402
Liberec	59	166 tis.	925
Semily	65	74 tis.	699
Děčín	52	135 tis.	909
celkem	267	567 tis.	4072
Německá část			
Bautzen	64	333 tis.	2 391
Görlitz	61	288 tis.	2 106
celkem	125	621 tis.	4 497
Polská část			
Jelenia Góra, město	1	85 tis.	109
Bolesławiecki	6	88 tis.	1303
Jaworski	6	51 tis.	582
Jeleniogórski	9	63 tis.	627
Kamiennogórski	4	46 tis.	396
Lubański	7	56 tis.	428
Lwówecki	5	47 tis.	710
Zgorzelecki	7	93 tis.	839
Złotoryjski	6	45 tis.	576
celkem	51	574 tis.	5 570
Euroregion celkem	443	1 762 000	14 139

Gospodarka

Siłą napędową współpracy przygranicznej jest poszukiwanie wspólnych interesów i korzyści gospodarczych. Nacisk położony jest na wzmocnienie konkurencyjności, regionalnej bazy gospodarczej oraz wspomaganie rozwoju nowych możliwości biznesowych. Małe i średnie przedsiębiorstwa w regionach przygranicznych funkcjonują w szczególnie niekorzystnych warunkach, wynikających z peryferyjnego usytuowania w narodowych systemach gospodarczych.

Współpraca gospodarcza w ramach Euroregionu Nisa oparta jest w szczególności na trójstronnych spotkaniach przedstawicieli izb gospodarczych. Poszczególne izby pomagają sobie wzajemnie w poszukiwaniu konkretnych podmiotów zainteresowanych współpracą gospodarczą, pełnią funkcję punktów konsultacyjnych i doradczych w zakresie zakładania nowych przedsiębiorstw lub załatwiania spraw celnych lub innych. Po każdej stronie działa również wiele innych instytucji, agencji półpublicznych oraz spółek prywatnych mających na celu rozpowszechnianie informacji wśród potencjalnych inwestorów, pośrednictwo w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych itp. Na rozwój współpracy gospodarczej w ramach Euroregionu Nisa wpływa pozytywnie również systematyczna wymiana danych statystycznych dotyczących poszczególnych części euroregionu oraz rozpowszechnianie informacji nt. przedsięwzięć odnoszących sukcesy w sferze gospodarczej.

W celu wyróżnienia i zwrócenia uwagi na osoby, instytucje i ich projekty, których wyniki stanowią korzyści dla poprawy współpracy międzynarodowej na terenie Euroregionu Nisa, od 2003 roku przyznawana jest co roku nagroda za najlepszą innowację oraz najlepszą współpracę transgraniczną w ramach konkursu "Nagroda Innowacji". Uroczysta gala połączona z wręczeniem nagród odbywa się tradycyjnie w związku z rocznicą założenia ERN, tj. 21.12. danego roku lub w okolicach tej daty. Więcej informacji można znaleźć na: www.best-innovation.com. Od 2008 roku najlepsze osiągnięcia oceniane są również w ramach międzynarodowego konkursu pn. „Nagroda Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa” w innych kategoriach – Partnerstwo komunalne, Bezpieczeństwo i zdrowie, Edukacja, Kultura i sport oraz Turystyka.

Wirtschaft

Die Triebkraft der grenznahen Zusammenarbeit ist die Suche nach gemeinsamen wirtschaftlichen Interessen und Vorteilen. Betont wird die Stärkung der Konkurrenzfähigkeit, der regionalen Wirtschaftsbasis und Förderung der Entwicklung von neuen unternehmerischen Chancen. Die kleinen und mittleren Betriebe in den grenznahen Gebieten sind besonders ungünstigen Bedingungen ausgesetzt, die durch ihre Lage am Rande der nationalen wirtschaftlichen Systeme verursacht werden.

Die wirtschaftliche Zusammenarbeit im Rahmen der Euroregion Neisse findet insbesondere durch dreiseitige Beratungen der Vertreter der Wirtschaftskammern statt. Die einzelnen Kammern sind dann Vermittler bei der Suche nach konkreten Interessierten an einer unternehmerischen Zusammenarbeit, im Bedarf einer Gründung eines neuen Betriebes oder Erledigung von Zoll- und weiteren Angelegenheiten dienen sie als eine Beratungsstelle. In jeder sind dann weitere Einrichtungen tätig, es handelt sich um halböffentliche Agenturen aber auch private Gesellschaften, die das Ziel haben, Informationen für potentielle Investoren zu publizieren, Handelskontakte anzuknüpfen etc. Positive Auswirkungen auf die Entwicklung der wirtschaftlichen Zusammenarbeit im Rahmen der Euroregion Neisse hat ein regelmäßiger Austausch statistischer Daten über die einzelnen Teile der Euroregion sowie die Publizierung von erfolgreichen Projekten aus dem Wirtschaftsbereich.

Mit dem Ziel, die Personen, Einrichtungen und ihre Projekte zu würdigen und zu veröffentlichen, deren Ergebnisse zur Verbesserung der internationalen Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Euroregion Neisse beitragen, werden seit 2003 im Rahmen des Wettbewerbes „Innovationspreis“ jährlich Preise für die beste Innovation und die beste grenzübergreifende Zusammenarbeit übergeben. Die feierliche Preisverleihung findet traditionell im Zusammenhang mit dem Datum der Gründung der ERN statt, d.h. am 21.12. des entsprechenden Kalenderjahres oder in zeitlicher Nähe zu diesem Datum. Mehr unter www.best-innovation.com. Seit 2008 werden im Rahmen des internationalen Wettbewerbes „Preis der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa“ die besten Ergebnisse in weiteren Kategorien – Kommunale Partnerschaft, Sicherheit und Gesundheit, Bildung, Kultur und Sport und Tourismus verliehen.

EUROREGION

Hospodářství

Hnací silou příhraniční spolupráce je hledání společných hospodářských zájmů a výhod. Důraz je kladen na posílení konkurenceschopnosti, regionální ekonomické základny a na podporu rozvoje nových podnikatelských příležitostí. Malé a střední podniky v příhraničních regionech jsou vystaveny obzvláště nepříznivým podmínkám, které vyplývají z jejich postavení na periferiích národních hospodářských soustav.

Hospodářská spolupráce v rámci Euroregionu Nisa probíhá zejména prostřednictvím třístranných setkání zástupců hospodářských komor. Jednotlivé komory navzájem jsou prostředníky při vyhledávání konkrétních zájemců pro podnikatelskou spolupráci, jsou konzultačním a poradenským místem při potřebě právně zakládat nový podnik nebo vyřizovat celní a jiné záležitosti. V každé z nich působí řada dalších institucí, poloveřejných agentur i soukromých společností za účelem šíření informací pro potenciální investory, zprostředkování obchodních kontaktů apod. Pozitivní efekt pro rozvoj hospodářské spolupráce v rámci Euroregionu Nisa má pravidelná výměna statistických údajů o jednotlivých částech euroregionu a medializace úspěšných projektů v hospodářské oblasti.

Se záměrem ocenit a zveřejnit osoby, instituce a jejich projekty, které jsou svými výsledky přínosem pro zlepšení mezinárodní spolupráce na území Euroregionu Nisa, se od roku 2003 každoročně uděluje cena za nejlepší inovaci a nejlepší přeshraniční spolupráci, a to v rámci soutěže „Cena INOVACE“. Slavnostní předávání cen se tradičně koná v souvislosti s datem založení ERN, tj. 21.12. v příslušném roce nebo v časové blízkosti tomuto datu. Více na www.best-innovation.com. Od roku 2008 se oceňují nejlepší výsledky v dalších kategoriích – Komunální partnerství, Bezpečnost a zdraví, Vzdělání, Kultura a sport a Cestovní ruch v rámci mezinárodní soutěže „Cena Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“.

Konferencja **doprava** v Euroregionu

26.5.2010 NEISSE NISA NYSA

Zaštitu převzal
Náměstek ministra dopravy
Ing. Tomáš Kaas
a hejtmán Libereckého kraje
Bc. Stanislav Eichler

- ✓ Konferencie bude simultánně tlumočena do českého, německého a polského jazyka.
- ✓ V průběhu konference bude zajištěno drobné občerstvení.
- ✓ Parkovat je možno na parkovišti u budovy Krajského úřadu Libereckého kraje za poplatek 80,- Kč/den.
- ✓ Účastníci konference obdrží sborník příspěvků v tištěné a elektronické podobě.

PROGRAM konference **doprava** v Euroregionu

NEISSE NISA NYSA

10:00 Uvítání

1. **Otevření hranic, hospodářská krize** a jejich vliv na přeshraniční dopravu a její výhled na trojmezí CZ-DE-PL
2. **Vývoj silniční sítě** - bezpečnosti provozu a význačné realizované opatření na území ERN za období 2007-2009 ve vztahu k přeshraničnímu spojení

Přestávka

3. **Přeshraniční železniční spojení na území ERN**
aktuální vývoj, výhled (třezíště: osa Zittau - Liberec - Tanvald - Harrachov - Jelenia Góra)

Přestávka

4. **REGIOTRAM NISA** - Co bylo, co mělo být a ... co bude?
5. **Přeshraniční projekt NEISSE GO** (ZVON + LK)
6. **Integrované dopravní systémy na území ERN**
Jakou jízdenku si mám koupit a kde?
LUISE: Přeshraniční studie proveditelnosti a udržitelnosti trati Liberec-Seifhennersdorf (ZVON + KORID)

Závěr

Transport

Wzajemnie powiązany i dobrze funkcjonujący system transportowy wzmacnia rozwój gospodarczy i społeczny każdego regionu. Możliwość swobodnego poruszania się obywateli prowadzi do wzrostu handlu, spełnia wymagania co do mobilności ludzi oraz efektywnie przyciąga turystów. Rozwijanie sieci transgranicznej prowadzi do zmniejszania ilości barier i wzajemnych uprzedzeń wywołanych istnieniem granic.

Czechy, Polska i Niemcy są członkami EU oraz należą do Obszaru Schengen. Stwarza to doskonałą okazję ekspertom od spraw transportu w Euroregionie Nisa, którzy na swoich systematycznych spotkaniach zajmują się zagadnieniami transgranicznych połączeń drogowych i kolejowych, poprawą transgranicznej komunikacji publicznej, otwieraniem nowych przejść granicznych oraz przygotowywaniem i realizacją nowych inwestycji drogowych. Od 1990 roku udało się na terenie całego ERN stopniowo zwiększyć liczbę przejść granicznych – z początkowych 9 do 50.

Kolejnym pozytywnym efektem ich dotychczasowej działalności jest rozpoczęcie budowy połączenia drogowego w rejonie pomiędzy miastami Hrádek nad Nisou, Bogatynia i Zittau. 1. etap tego przedsięwzięcia jest już realizowany. Zakończenie inwestycji planowane jest w 2011 roku. Przy dofinansowaniu z funduszy unijnych udało się wznowić połączenie kolejowe na trasie Szklarska – Harrachov oraz zmodernizować sieć drogową w rejonach przygranicznych, szczególnie w Górach Łużyckich i Izerskich.

Świadczenie lepszych usług dla turystów i mieszkańców w regionach przygranicznych umożliwiają również tzw. bilety EURO-NEISSE, które są ważne na terenie całego euroregionu prawie że na wszystkich liniach regionalnej publicznej komunikacji pasażerskiej. W ramach transgranicznego projektu NEISSE GO/NISA GO zwiedzający będą mieli do dyspozycji internetowy system informacji, który powinien "znać wszystkie miejsca w regionie, znaleźć wszystkie drogi, wszystkie rozkłady jazdy oraz zawierać informacje, co i gdzie się dzieje".

Verkehr

Ein gegenseitig verbundenes und gut funktionierendes Verkehrssystem stärkt die wirtschaftliche und soziale Entwicklung jeder Region. Die Möglichkeiten der Freizügigkeit der Bevölkerung führen zur Zunahme des Handels, erfüllen den Bedarf an Mobilität der Gesellschaft und locken effizient Touristen an. Die Entwicklung eines grenzübergreifenden Netzes führt zum Abbau von gegenseitigen, durch die Grenze verursachten Vorurteilen.

Deutschland, Polen und die Tschechische Republik sind Mitglieder der EU und befinden sich gleichzeitig im Schengener Raum. Dies ist eine ausgezeichnete Chance für die Experten aus dem Verkehrsbereich in der Euroregion Neisse, die sich im Rahmen ihrer regelmäßigen Beratungen mit der Problematik des grenzüberschreitenden Straßen- und Schienenverkehrs, der Verbesserung des grenzübergreifenden öffentlichen Verkehrs, mit der Öffnung von neuen Grenzübergängen oder der Vorbereitung und Durchführung von neuen Straßenbauvorhaben zu beschäftigen. Seit 1990 ist es gelungen, in dem Gebiet der gesamten ERN von den ursprünglichen 9 schrittweise mehr als 50 Grenzübergänge zu öffnen.

Ein weiteres positives Ergebniss ihrer bisherigen Tätigkeit ist der Baubeginn der Straßenverbindung in dem Raum zwischen den Städten Grottau (Hrádek nad Nisou), Reichenau (Bogatynia) und Zittau. Die erste Etappe dieser Straßenverbindung befindet sich in der Umsetzung, der Bau dieser Etappe sollte im Jahre 2011 abgeschlossen werden. Mit Hilfe der EU-Fonds ist es gelungen, die Eisenbahnstrecke Schreiberhau (Sklarska Poreba) – Harrachsdorf (Harrachov) neu ins Leben zu rufen und das Straßennetz in den grenznahen Gebieten, insbesondere im Lausitzer und im Isergebirge auszubauen.

Einen besseren Service für die Besucher sowie die Bevölkerung des grenznahen Gebietes bietet auch das so genannte EURO-NEISSE-TICKET an, das in dem gesamten Gebiet der Euroregion fast in allen Linien des öffentlichen regionalen Personenverkehrs anerkannt wird. Im Rahmen des grenzübergreifenden Projektes NEISSE GO / NISA GO wird den Besuchern der Euroregion ein internetbasiertes Informationssystem zur Verfügung gestellt, das „alle Orte in der Region, alle Wege, alle Fahrpläne kennen sollte und auch wissen sollte, wo was los ist“.

EUROREGION

Doprava

Vzájemně propojený a dobře fungující dopravní systém posiluje hospodářský a sociální rozvoj každého regionu. Možnost volného pohybu občanů vede k nárůstu obchodu, splňuje potřeby mobility společnosti a efektivně láká turisty. Vývoj přeshraniční sítě vede ke snížení počtu překážek a vzájemných předsudků způsobených hranicemi.

Česká republika, Polsko i Německo jsou členy EU a zároveň se nacházejí v Shengenském prostoru. To poskytuje vynikající příležitost odborníkům na dopravu v Euroregionu Nisa, kteří se na svých pravidelných setkáních zabývají problematikou přeshraniční silniční a železniční dopravy, zlepšování přeshraniční veřejné dopravy, otevírání nových hraničních přechodů nebo přípravou a realizací nových silničních staveb. Od roku 1990 se podařilo na území celého ERN postupně otevřít více než 50 hraničních přechodů – z původních 9.

Dalším pozitivním výsledkem jejich dosavadní činnosti je zahájení výstavby silničního spojení v prostoru mezi městy Hrádek nad Nisou, Bogatynia a Zittau. 1. etapa tohoto spojení je v realizaci, dokončena by měla být v roce 2011. Za pomoci prostředků z fondů EU se podařilo obnovit železnici na trase Sklarska Poreba – Harrachov a zrekonstruovat silniční síť v příhraničních oblastech, zejména v Lužických a Jizerských horách.

Lepší servis turistům a obyvatelům v příhraničních oblastech nabízejí i tzv. jízdenky EURO-NEISSE, které jsou uznávány na celém území euroregionu téměř ve všech linkách veřejné regionální osobní dopravy. V rámci přeshraničního projektu NEISSE GO/NISA GO bude návštěvníkům euroregionu k dispozici internetový informační systém, který by měl „znát všechna místa v regionu, nalézt všechny cesty, všechny jízdní řády a také vědět, kde se co děje“.

Lasy zawsze stanowiły, nie tylko dla mieszkańców regionów przygranicznych, ważny element życia. Były źródłem drewna wykorzystywanego jako paliwo lub materiał budowlany, jak również częścią całego ekosystemu. Regiony przygraniczne, niwelując swoje braki, często stawały się miejscem prowadzenia przeróżnych rodzajów działalności, stanowiących jednak problem ekologiczny. Skutkowało to stopniową dewastacją lasów zarówno po stronie prowadzonej działalności, jak i po drugiej stronie granicy. Produkcja energii elektrycznej z węgla brunatnego na terenie ERN spowodowała duże zanieczyszczenie powietrza, co w konsekwencji wpłynęło na duże zniszczenia górskich lasów.

Współpraca transgraniczna nadleśnictw i ekspertów ds. środowiska naturalnego w Euroregionie Nysa skierowana jest przede wszystkim na wzajemną wymianę informacji nt. stanu lasów oraz ich rewitalizacji na terenie ERN, monitorowanie szkód wyrządzonych przez zwierzyńę, nawapnianie i ochronę przyrody. Aktywnie uczestniczą oni w organizacji transgranicznych konferencji i wystaw objazdowych. Swoją wiedzę opracowują w formie folderów informacyjnych.

Obecnie na świecie istnieje ponad dziesięć obszarów chronionych i rezerwatów ciemnego nieba. Wyjątkowość nowego polsko-czeskiego projektu pn. „Izerski Park Ciemnego Nieba” polega na tym, że leży on na terenie dwóch państw. Jego powierzchnia wynosi 70 km². Połowa tej powierzchni leży na terenie Czech, połowa na terenie Polski. Celem objętego ochroną ciemnego nieba jest zwrócenie zwracającym Gór Izerskich uwagi na problem zanieczyszczenia światłem, właściwe wykorzystywanie oświetlenia, na marnowanie energii i wpływ nadmiernego światła na środowisko. Izerski Park Ciemnego Nieba umożliwi ochronę nocnego środowiska oraz pozwoli na realizację programów informacyjno-turystycznych. Pod ciemnym niebem organizowane też będą systematycznie imprezy plenerowe.

Immer war der Wald nicht nur für die Bevölkerung der grenznahen Gebiete ein wichtiger Bestandteil des Lebens. Er stellte nicht nur Holz als Brennstoff oder Baumaterial zur Verfügung, sondern war auch ein Bestandteil des gesamten Ökosystems. Um die Nachteile ihrer Randlage auszugleichen, wurden die grenznahen Gebiete oft zu Orten mit unterschiedlichsten Arten von ökologisch problematischen wirtschaftlichen Aktivitäten. Dies hatte eine schrittweise Verödung der Waldbestände nicht nur auf der Seite des Verursachers, sowie auf der anderen Seite der Grenze zur Folge. Die Produktion von Strom in Braunkohlekraftwerken führte in der ERN zu einer starken Luftverschmutzung und folgend zur Beeinträchtigung der Waldbestände im Gebirge.

Die grenzübergreifende Zusammenarbeit der Forstleute und Fachleute aus dem Umweltbereich in der Euroregion Neisse konzentriert sich insbesondere auf gegenseitigen Informationsaustausch über den Zustand der Wälder und Revitalisierung der Forstbestände in der Euroregion, den Monitoring der Wildschäden, die Kalkung oder Naturschutz. Sie beteiligen sich auch aktiv an der Veranstaltung von grenzübergreifenden Konferenzen und Wanderausstellungen. Ihre Erkenntnisse verarbeiten sie in Form von Informationsprospekten.

Auf der Welt gibt es gegenwärtig mehr als zehn Schutzgebiete und Reservationen des Finsteren Himmels. Das neue tschechisch – polnische Projekt „Isergebirgischer Bereich des dunklen Himmels“ ist dadurch einmalig, dass es sich auf dem Gebiet von zwei Ländern auf einer Fläche von 70 km² befindet. Die Hälfte dieser Fläche nimmt das Gebiet der Tschechischen Republik ein, die andere Hälfte Polen. Der Schutz der Dunkelheit hat zum Ziel, die Besucher des Isergebirges auf die Problematik der Lichtverunreinigung, der richtigen Anwendung der Beleuchtung, des Verschwendens von Strom und auf die Umweltauswirkungen der übermäßigen Beleuchtung aufmerksam machen. Neben dem Schutz der nächtlichen Umwelt wird auch ein touristisches Informationsprogramm angeboten, es wird auch mit regelmäßigen öffentlichen Veranstaltungen unter dem dunklen Himmel gerechnet.

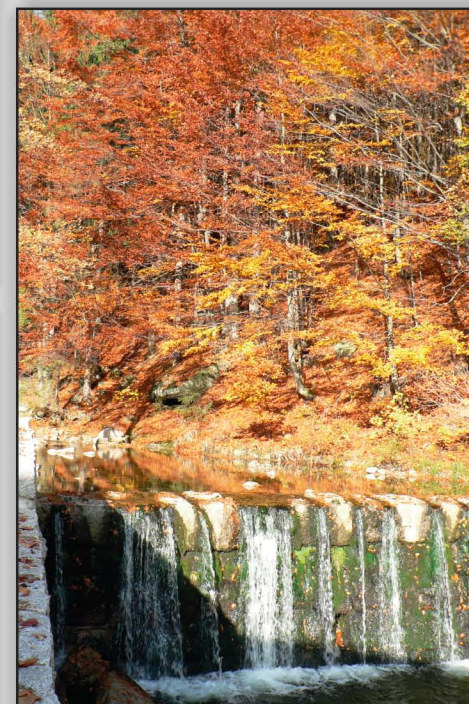
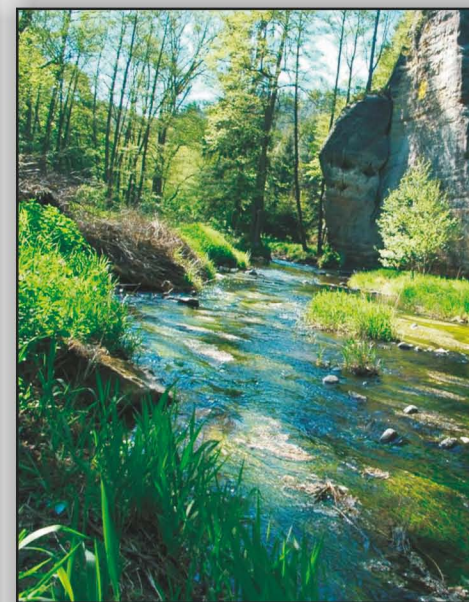
Lesy byly vždy nejen pro obyvatele příhraničních oblastí důležitou součástí života. Poskytovaly zdroj dřeva jako paliva nebo stavebního materiálu, ale byly i součástí celého ekosystému. Příhraniční regiony se často pro vyrovnání svých nedostatků stávaly místy s nejrůznějšími druhy ekologicky problematických hospodářských činností. Ty pak měly za následek postupnou devastaci lesních porostů jak na straně původce, tak i na druhé straně hranice. V důsledku výroby elektrické energie z hnědého uhlí došlo na území ERN k silnému znečištění ovzduší a následně k poškození horských lesních porostů.

Přeshraniční spolupráce lesníků a odborníků na životní prostředí v Euroregionu Nisa je zaměřena především na vzájemnou výměnu informací o stavu lesů a revitalizaci lesních porostů v euroregionu, monitoring škod způsobených zvěří, vápnění či ochrana přírody. Aktivně se podílejí na uspořádání přeshraničních konferencí a putovních výstav. Své poznatky zpracovávají formou informačních prospektů.

V současnosti existuje na světě více než desítky chráněných oblastí a rezervací tmavé oblohy. Nový česko-polský projekt „Jizerská oblast tmavé oblohy“ je unikátní tím, že se nachází na území dvou států o celkové rozloze 70 km². Polovinu této plochy zaujímá území ČR a polovinu území Polsko. Ochrana tmy má za cíl upozornit návštěvníky Jizerských hor na problematiku světelného znečištění, správného používání osvětlení, na plýtvání energií a ovlivnění životního prostředí nadbytečným osvětlením. Jizerská oblast tmavé oblohy poskytne kromě ochrany nočního životního prostředí také informačně turistický program a počítá s pravidelnými veřejnými akcemi pod tmavou oblohou.

Woda – Czysta Nysa

Powietrze, woda i rozwój przyrody nie zatrzymują się na granicy. Aktywne kształtowanie krajobrazu w regionach przygranicznych wymaga wspólnego działania w zakresie rozwiązywania problemów transgranicznych. Dotyczy to przede wszystkim zanieczyszczenia powietrza i wody, ograniczania produkcji odpadów, ich utylizacji i recyklingu.

Oś trójstyku Czech, Polski i Niemiec stanowi Nysa Łużycka oraz jej dwa główne dopływy – Mandava i Smědá. W wyniku działalności przemysłowej, której rozwojowi nie towarzyszyła adekwatna budowa oczyszczalni ścieków, ta rzeka przygraniczna należała przed założeniem ERN do najbardziej zanieczyszczonych w Europie Środkowej. Po nadejściu zmian społecznych na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku oraz wraz z rozwojem współpracy przygranicznej w ramach Euroregionu Nysa sytuacja zaczęła się wyraźnie poprawiać. W latach dziewięćdziesiątych ze środków unijnych zbudowano wiele oczyszczalni ścieków oraz kilkadziesiąt kilometrów sieci kanalizacyjnej.

Na terenie Euroregionu Nysa nadal trwa ożywiona współpraca czeskich, polskich i niemieckich ekspertów z zakresu gospodarki wodnej. Aktywnie angażują się oni w działania na rzecz poprawy czystości wody na tym terenie, omawiają kwestie jakości wody, problemy dotyczące przepływu wody dla ryb (budowa, modernizacja jazów) oraz rekreacyjnego wykorzystania rzek na terenie Euroregionu Nysa.

Tradycją czesko-polsko-niemieckiej współpracy stała się już coroczna konferencja pn. „Czysta Nysa”. Ciekawe artykuły prezentowane na konferencjach opublikowano w materiałach pn. Jedna rzeka - trzy kraje - jeden cel. Eksperci omawiają zagadnienia ważne dla poprawy jakości wody w Nysie Łużyckiej i jej dopływach oraz związane z ochroną przeciwpowodziową. Po powodziach, jakie miały miejsce w latach poprzednich, ze środków unijnych zrealizowano kilka projektów poprawiających ochronę przeciwpowodziową na terenie całego Euroregionu Nysa.

Wasser – Saubere Neiße

Die Luft, Wasser und Entwicklung der Natur machen vor Grenzen nicht halt. Eine aktive Landschaftsgestaltung in den Grenzregionen bedarf eines gemeinsamen Vorgehens bei der Lösung von grenzübergreifenden Problemen. Dies betrifft insbesondere die Luft- und Wasserverunreinigung, Einschränkung der Abfallproduktion, die Abfallbeseitigung und Recycling.

Die Achse des Dreiländerecks, an dem die Grenzen Deutschlands, Polens und der Tschechischen Republik zusammentreffen, bildet die Lausitzer Neiße mit ihren zwei wichtigsten Zuflüssen – der Mandau und der Spree. Da zusammen mit der Entwicklung der Industrie nicht entsprechende Kläranlagen gebaut wurden, gehörte dieses Grenzgewässer vor der Gründung der ERN zu den am meisten verunreinigten Fließgewässern Mitte Europas. Zusammen mit den gesellschaftlichen Veränderungen zu Beginn der 90er Jahre sowie der Entwicklung der grenznahen Zusammenarbeit im Rahmen der Euroregion Neisse begann sich diese Situation radikal zu verbessern. Aus EU-Mitteln wurden zu Beginn der 90er Jahre eine große Anzahl an Kläranlagen und viele Kilometer Abwasserleitungen gebaut.

Auf dem Gebiet der Euroregion Neisse arbeiten auch weiterhin aktiv Fachleute aus dem Bereich der Wasserwirtschaft aus Deutschland, Polen und Tschechien zusammen. Sie setzten sich aktiv für die Verbesserung der Wassergüte in diesem Gebiet ein, lösen Probleme, die mit der Durchgängigkeit von Fließgewässern für die Fische (Bau und Sanierungen von Wehren) und der Erschließung der Fließgewässern auf dem Gebiet der Euroregion Neisse für Touristen zusammenhängen.

Eine traditionelle Veranstaltung der deutsch-tschechisch-polnischen Zusammenarbeit ist die jährliche Konferenz mit der Bezeichnung „Saubere Neiße“. Aus interessanten Beiträgen, die auf dieser Konferenz präsentiert werden, wurde eine Broschüre mit dem Titel „Ein Fluß - drei Länder – ein Ziel“ zusammengestellt. Die Fachleute befassen sich hier nicht nur mit Themen, die für die Qualitätsverbesserung des Wassers in der Lausitzer Neiße und ihren Zuflüssen von Bedeutung sind, sondern auch mit dem Hochwasserschutz. Nach den Hochwasserereignissen der letzten Jahre wurden aus EU – Mitteln mehrere Projekte durchgeführt, die zu einer Verbesserung des Hochwasserschutzes auf dem Gebiet der gesamten Euroregion Neisse führten.

Voda – Čistá Nisa

Vzduch, voda a vývoj přírody se na hranici nezastaví. Aktivní utváření krajiny v hraničních regionech vyžaduje společný postup při řešení přeshraničních problémů. Ty se týkají zejména znečištění vzduchu a vody, s omezením vzniku odpadů, jejich odstraňováním a recyklací.

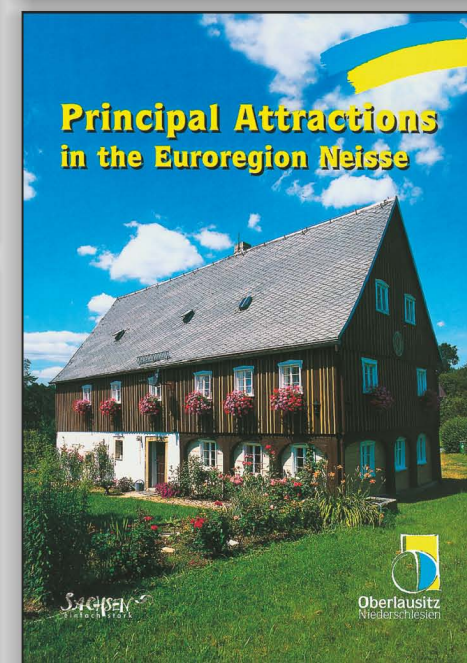
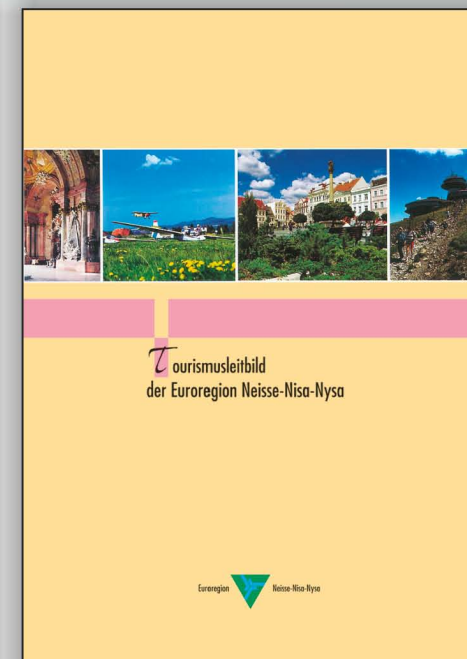
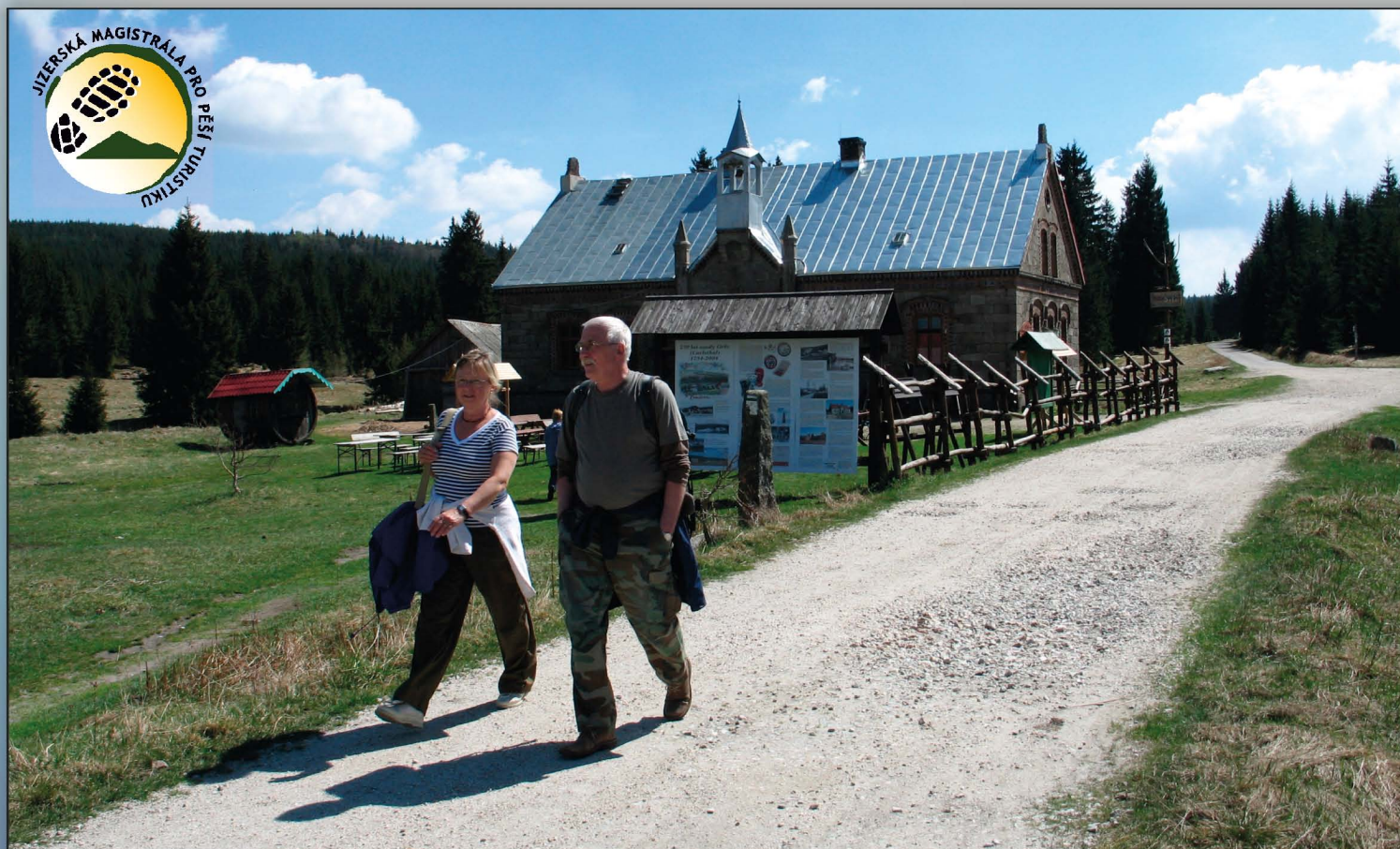
Osou trojzemí, kde se stýkají hranice Německa, Polska a České republiky je řeka Lužická Nisa se dvěma hlavními přítoky – Mandavou a Smědou. Vlivem průmyslu, s jehož rozvojem nebyly úměrně budovány čistírny odpadních vod, patřila tato příhraniční řeka, před založením ERN, k nejvíce znečištěným řekám ve střední Evropě. S příchodem společenských změn počátkem 90-tých let a s rozvojem příhraniční spolupráce v rámci Euroregionu Nisa se začala situace radikálně zlepšovat. Z prostředků EU bylo v 90. letech vybudováno velké množství čistíren odpadních vod a desítky kilometrů kanalizací.

Na území Euroregionu Nisa i nadále aktivně spolupracují odborníci na vodní hospodářství z Česka, Polska a Německa. Aktivně se zapojují do činností zlepšujících čistotu vody na tomto území, řeší problematiku kvality vody, problémy prostupnosti toků pro ryby (stavba, rekonstrukce jezů) a zpřístupnění toků na území Euroregionu Nisa turistům.

Již tradiční akcí česko-německo-polské spolupráce je každoroční konference pod názvem „Čistá Nisa“. Ze zajímavých příspěvků, které jsou zde prezentovány, byla sestavena brožura Jedna řeka - tři země - jeden cíl.

Odborníci se zde věnují tématům, která jsou významná pro zlepšení kvality vody v Lužické Nise a jejích přítocích, ale i protipovodňové ochraně. Po povodních v uplynulých letech bylo z prostředků EU zrealizováno hned několik projektů zlepšujících protipovodňovou ochranu na území celého Euroregionu Nisa.

W większości regionów przygranicznych turystyka stanowi ważny element rozwoju. Podniesienie jakości usług turystycznych może stworzyć dodatkowe miejsca pracy oraz alternatywne możliwości zatrudnienia. Nowoczesna turystyka wymaga więc wysokiej jakości infrastruktury i usług, w tym sieci drogowej i kolejowej, lotnisk, biur informacji, bazy noclegowej oraz infrastruktury edukacyjno-rekreacyjnej.

Działania ekspertów w zakresie turystyki w ramach Euroregionu Nysa skierowane są szczególnie na aktywną pomoc w ramach przygotowania projektów transgranicznych, wymiany informacji, wydawania materiałów promocyjnych, folderów trójjęzycznych oraz wspólnego udziału w targach turystycznych. W ramach projektów dofinansowanych z UE wydano wspólne trójjęzyczne publikacje nt. bazy noclegowej ERN, atrakcyjnych miejsc, zabytków oraz usług dla turystów. Powstały nowe informacje turystyczne, służące nie tylko turystom, ale też mieszkańcom ERN.

Jednym z ciekawych pomysłów, które udało się zrealizować, był projekt pn. „Turystyczna magistrała wielofunkcyjna Euroregionu Nysa”. Trasa łączy cały obszar głównym szlakiem rowerowym, oddzielnym od ścieżki pieszej, a zimą utrzymywaną trasą narciarstwa biegowego. Prowadzi po grzbiecie Gór Izerskich i Łużyckich aż do Cypla Szluknowskiego. W rejonach granicznych biegnie też przez tereny Polski i Niemiec.

„Święta Droga”, łącząca w półkolu szesnaście perełek Górnych Łużyc, Dolnego Śląska oraz północnych Czech, to projekt „Via Sacra – ożywienie nowego europejskiego celu turystyki”. Na trasie liczącej 550 km turyści mogą obejrzeć zabytki sakralne, kościoły, klasztory oraz inne mistrzowskie dzieła naszych wspólnych przodków. Nawiązuje on do poprzedniego projektu pn. „Dziedzictwo kulturowe i turystyka – ponowne odkrycie wspólnej przestrzeni kulturowej w środku Europy”.

In dem größten Teil der Grenzregion stellt der Tourismus ein wichtiges Element der Entwicklung der Region dar. Eine Verbesserung des Tourismus kann weitere Arbeitsplätze sowie alternative Beschäftigungsmöglichkeiten schaffen. Moderner Tourismus verlangt eine hochwertige Infrastruktur und Dienstleistungen inklusive des Straßen- und Eisenbahnnetzes, eines Flugplatzes, eines Informationszentrums, Unterkünfts- und Freizeiteinrichtungen.

Die Arbeit der Fachleute aus dem Bereich des Tourismus ist im Rahmen der Euroregion Neisse insbesondere auf aktive Hilfe bei der Vorbereitung von grenzübergreifenden Projekten, auf Informationsaustausch, Herausgabe von Werbematerialien, dreisprachigen Prospekten und auf eine gemeinsame Teilnahme auf touristischen Ausstellungen ausgerichtet. Im Rahmen der aus europäischen Geldern geförderten Projekten wurden gemeinsame dreisprachige Publikationen über die Unterkunftseinrichtungen, über attraktive Orte, Denkmäler und sonstige Dienstleistungen für die Touristen in der Euroregion herausgegeben. Es entstanden neue touristische Informationszentren, die nicht nur Touristen, sondern auch der Bevölkerung der ERN dienen.

Eine der interessanten Ideen, die es gelungen ist, durchzuführen, war das Projekt „Multifunktionelle touristische Magistrales der Euroregion Neisse“. Die Strecke verbindet das gesamte Gebiet durch einen abgetrennten Rad-, Wander- und Skiweg, der während der Winterzeit in Stand gehalten wird und auf den Kämme des Iser- und Lausitzer Gebirges bis in den Schluckenauer Zipfel führt. Im Grenzgebiet überquert er dann die Grenze auf das Gebiet von Polen und Deutschland.

Das Projekt „Via Sacra – Belebung eines neuen europäischen touristischen Zieles“ stellt einen „geweihten Weg“ dar, der ein Halsband aus sechzehn Perlen der Oberlausitz, Niederschlesiens und Nordböhmens verbindet. Auf einer 550 km langen Strecke präsentieren sich den Touristen sakrale Denkmäler, Kirchen, Klöster und weitere Meisterwerke unserer gemeinsamen Vorfahren. Damit wird ein Anschluss an das Vorgängerprojekt mit der Bezeichnung „Kulturerbe und Tourismus – eine Wiederentdeckung eines gemeinsamen Kulturraumes inmitten Europas“ geschaffen.

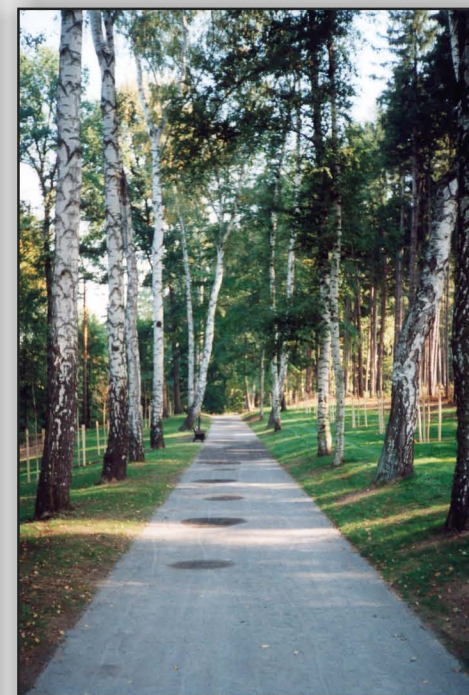
V největší části pohraničních regionů představuje cestovní ruch důležitý prvek rozvoje regionu. Zkvalitnění cestovního ruchu může vytvořit dodatečná pracovní místa a alternativní možnosti zaměstnání. Moderní cestovní ruch proto vyžaduje vysoce hodnotnou infrastrukturu a služby, včetně silniční a železniční sítě, letišť, infocentra, ubytovacích zařízení a zařízení pro volný čas.

Činnost odborníků na cestovní ruch v rámci Euroregionu Nisa je zaměřena především na aktivní pomoc při přípravě přeshraničních projektů, na výměnu informací, vydávání propagačních materiálů, trójjazyčných prospektů a na společnou účast na výstavách cestovního ruchu. V rámci projektů, podpořených z fondů EU, byly vydány společné trójjazyčné publikace o ubytovacích zařízeních v euroregionu, jeho atraktivních místech, památkách a ostatních službách pro turisty. Vznikla nová turistická informační centra, která slouží nejen turistům, ale i obyvatelům ERN.

Jedním ze zajímavých nápadů, které se podařilo zrealizovat, byl projekt „Turistická multifunkční magistrała Euroregionu Nisa“. Trasa propojuje celé území páteří cyklokomunikací, oddělenou pěší turistickou stezkou a v zimním období upravovanou běžeckou trasou a vede po hřebenech Jizerských a Lužických hor až do Šluknovského výběžku. V hraničních oblastech pak přechází na území Polska a Německa.

„Posvátná cesta“ spojující do náhrdelníku šestnáct perel Horní Lužice, Dolního Slezska a severních Čech představuje projekt „Via Sacra – oživení nového evropského cíle cestovního ruchu“. Na trase dlouhé 550 km představuje turistům sakrální památky, kostely, kláštery a další mistrovská díla našich společných předků. Navazuje tím na předcházející projekt „Kulturní dědictví a cestovní ruch – znovuoživení společného kulturního prostoru uprostřed Evropy”.

Turystyka rowerowa

Rozwój turystyki rowerowej na terenie Euroregionu Nisa jest bezpośrednio związany ze współpracą w regionach przygranicznych. Atrakcyjność zwiększa się zależnie od tego, jak udaje się wspólnie prezentować potencjał turystyczny oraz atrakcje turystyczne i przyrodnicze. Troska o turystów wymaga szerokiej wiedzy nt. regionu oraz obszarów transgranicznych.

Czescy, polscy i niemieccy eksperci mają na celu poprawę usług dla turystów rowerowych w Euroregionie Nisa, pracują wspólnie nad koncepcją wytyczania transgranicznych szlaków rowerowych, wydają materiały informacyjne oraz publikacje i aktywnie uczestniczą w przygotowywaniu projektów transgranicznych. Efektem ich aktywnego zaangażowania i wzajemnej współpracy jest przykładowo przewodnik rowerowy „Rowerem po Euroregionie Nisa”. Opisy poszczególnych szlaków uzupełnione mapkami i zdjęciami ułatwią turystom podziwianie zróżnicowanego krajobrazu euroregionu wraz z jego najwyższymi górami i najgłębszymi dolinami.

Wyraźnym postępem w turystyce rowerowej są ścieżki rowerowe prowadzone pośród przyrody, noszące miano singltreków. Pierwsze takie leśne ścieżki pojawiają się również na naszym terenie. Niedawno oddany do użytku Singltrekk w Górach Izerskich, liczący ok. 13 km, stanowi część pętli o długości 20 km, będąc nowym kierunkiem w rekreacyjnej turystyce rowerowej.

Wspólnym sukcesem wszystkich trzech krajów jest projekt pn. Międzynarodowy szlak rowerowy Odra – Nisa, którego część prowadzi przez całe terytorium Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. W całości liczy on 591 km, prowadząc od źródła Nisy w Górach Izerskich do Morza Bałtyckiego (Ostsee). Cała część tego szlaku jest oznakowana, wzdłuż szlaku umieszczone są tablice informacyjne opisujące okoliczne atrakcje.

Radwandern

Die Entwicklung des Radtourismus ist in dem Gebiet der Euroregion Neisse unmittelbar mit der Zusammenarbeit in den grenznahen Gebieten verbunden. Die Attraktivität und Anziehungskraft nehmen je nachdem zu, wie es gelingt, das touristische Potential sowie die touristischen und natürlichen Sehenswürdigkeiten gemeinsam zu präsentieren. Die Beherbergung von Touristen bedarf nicht nur umfangreicher Kenntnisse der Region sondern auch der grenzübergreifenden Gebiete.

Die Verbesserung der Dienstleistungen für die Radwanderer in der Euroregion Neisse ist die Aufgabe der deutsch-polnisch-tschechischen Experten, die gemeinsam an einem Konzept für die Markierung von grenzübergreifenden Radwegen arbeiten, Informationsmaterialien und Publikationen herausgeben und sich aktiv an der Vorbereitung von grenzübergreifenden Projekten beteiligen. Das Ergebnis ihres aktiven Interesses und einer gegenseitigen Zusammenarbeit ist zum Beispiel der Radführer „Euroregion Neisse per Rad“. Die Beschreibung der einzelnen Strecken, die durch Karten und Bilder ergänzt wird, macht es den Besucher einfacher, die bunte Landschaft der Euroregion und ihrer höchsten Berge und tiefsten Täler zu bewundern.

Ein großer Fortschritt im Radwandern sind Radwege in der Natur, die als „Singltrack“ bezeichnet werden. Die ersten Netze dieser Waldwege beginnen sich mit Erfolg auch auf unserem Gebiet zu entwickeln. Ein vor kurzem in Betrieb genommener, etwa 13 km langer Abschnitt im Isergebirge ist ein Bestandteil eines 20 km langen Rings und verspricht eine neue Richtung im Bereich des Radwanderns aufzuzeigen. Ein gemeinsamer Erfolg aller drei Länder ist das Projekt „Internationaler Oder-Neiße-Radweg“, der zum Teil durch das gesamte Gebiet der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa führt. Seine Gesamtlänge beträgt 591 km und führt ab der Neißequelle im Isergebirge bis zur Ostsee. Der gesamte Teil dieses Radweges ist markiert und mit Informationstafeln versehen, die auf die Sehenswürdigkeiten in der Umgebung aufmerksam machen.

Cykloturistika

Rozvoj cykloturistiky je na území Euroregionu Nisa bezprostředně svázán se spoluprací v příhraničních oblastech. Atraktivita a přitažlivost se zvyšují podle toho, jak se daří společně prezentovat turistický potenciál a turistické a přírodní pozoruhodnosti. Péče o turisty vyžaduje obsáhlé znalosti o regionu a také o přeshraničních oblastech.

Zlepšit služby pro cykloturisty v Euroregionu Nisa je záměrem česko-polsko-německých odborníků, kteří společně pracují na koncepci pro vyznačení přeshraničních cyklostezek, vydávají informační materiály a publikace a aktivně se podílejí na přípravě přeshraničních projektů. Výsledkem jejich aktivního zájmu a vzájemné spolupráce je například cykloprůvodce „Na kole po Euroregionu Nisa“. Popisky jednotlivých tras doplněné mapkami a obrázky usnadní turistům obdivovat pestrou krajinu euroregionu včetně jeho nejvyšších hor a nehlubších údolí.

Značným pokrokem v cykloturistice jsou cyklostezky v přírodě, zvané singltreky. První sítě těchto lesních stezek se začínají úspěšně rozvíjet i na našem území. Nedávno otevřený, zhruba 13 km dlouhý Singltrekk v Jizerských horách, je součástí 20kilometrového okruhu a slibuje nový směr v rekreační cyklistice.

Společným úspěchem všech tří zemí je projekt „Mezinárodní cyklotrasa Odra – Nisa“, která částečně prochází celým územím Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Její celková délka je 591 km a vede od pramene Nisy v Jizerských horách až po Baltské moře (Ostsee). Celá část této cyklostezky je proznačena a jsou na ní umístěny informační tabule upozorňující na okolní zajímavosti.

Ratownictwo medyczne

Jedną z podstawowych wartości społecznych stanowi dobra opieka zdrowotna. Aby w regionie przygranicznym możliwe było świadczenie coraz to lepszej i różnorodnej opieki, można stopniowo wzmacniać współpracę transgraniczną – szczególnie poprzez wykorzystywanie wspólnych zasobów – szpitali, usług ambulatoryjnych czy pogotowia ratunkowego.

Współpraca ratowników medycznych podejmowana jest na terenie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa już od wielu lat. W 2007 roku powołano pierwszą w historii grupę ekspertów składającą się z fachowców w dziedzinie ratownictwa medycznego, która zajmuje się daną tematyką na całej granicy czesko-polsko-niemieckiej. Na dzień dzisiejszy obowiązują już trzy umowy o pomocy służb ratowniczych w przypadku dużych katastrof na pograniczu.

Przy znacznym dofinansowaniu z funduszy unijnych udało się zrealizować lub przygotować do realizacji w przyszłości kilka projektów transgranicznych. Wspólne ćwiczenia oraz kursy wymienne dla ratowników, trójjęzyczne formularze oraz organizacja specjalistycznej konferencji stanowią nieodłączny element projektu pn. „Ponadgraniczna współpraca Służb Ratownictwa Medycznego w Euroregionie Nysa”.

W ramach kolejnych trójstronnych przedsięwzięć zaplanowana jest przykładowo budowa wspólnego ośrodka szkoleniowego dla czeskich, polskich i niemieckich ratowników. W przyszłości powinno to ułatwić możliwość działania czeskich karetek i śmigłowców w sąsiedniej Polsce i Niemczech, jak również w razie wypadków i innych nieszczęśliwych zdarzeń, i odwrotnie.

Gesundheitsrettungsdienst Záchranná služba

Sicherung eines hochwertigen Gesundheitswesens gehört zu den grundlegenden gesellschaftlichen Werten. Die Fähigkeit der grenznahen Region qualitativ bessere und breiter angelegte Dienstleistungen zu gewährleisten kann auf dem Weg einer grenzübergreifenden Zusammenarbeit gestärkt werden – besonders durch Nutzung gemeinsamer Ressourcen - der Krankenhäuser, oder der Ambulanten- und Bereitschaftsdienste.

Die Zusammenarbeit des Gesundheitspersonals auf dem Gebiet der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa findet schon eine Reihe von Jahren statt. Im Jahre 2007 entstand die historisch erste Expertengruppe im Bereich des Gesundheitsrettungsdienstes, die sich mit diesem Thema entlang der gesamten Grenze mit Deutschland und Polen befasst. Gegenwärtig gelten schon dreiseitige Abkommen über gegenseitige Hilfeleistungen des Rettungsdienstes im Fall von großen Katastrophen im Grenzgebiet.

Unter einer wesentlichen Unterstützung durch die Finanzmittel der EU – Fonds ist es gelungen, mehrere grenzübergreifende Projekte durchzuführen oder solche für die Zukunft durchzusetzen. Gemeinsame Übungen und Austauschschulungen für die Rettungskräfte, dreisprachige Formulare und Veranstaltung einer Fachkonferenz sind untrennbare Bestandteile des Projektes „Grenzübergreifende Zusammenarbeit des Gesundheitsrettungsdienstes in der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa”.

Im Rahmen von weiteren dreiseitigen Aktivitäten ist zum Beispiel der Bau eines gemeinsamen Schulungszentrums für die deutschen, polnischen und tschechischen Rettungskräfte geplant. Dies würde in der Zukunft die Möglichkeiten eines Einsatzes tschechischer Rettungswagen und Hubschrauber im benachbarten Deutschland oder Polen auch im Fall von geläufigen Unfällen und anderen Unglücksfällen und umgekehrt erleichtern.

Poskytování dobré zdravotní péče patří mezi základní společenské hodnoty. Schopnost příhraničního regionu poskytovat kvalitnější a rozmanitější péči je možno postupně posilovat cestou přeshraniční spolupráce – zvláště využíváním společných zdrojů – nemocnic či ambulantních a pohotovostních služeb.

Spolupráce zdravotníků probíhá na území Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa již řadu let. V roce 2007 vznikla historicky první expertní skupina složená z odborníků v oblasti zdravotnické záchrané služby, která se dané problematice věnuje na celé hranici České republiky s Německem a Polskem. V současné době jsou již v platnosti třístranné smlouvy o pomoci záchraných služeb při velkých katastrofách v pohraničí.

Za významné podpory finančních prostředků z fondů EU se podařilo postupně uskutečnit nebo do budoucna prosadit několik přeshraničních projektů. Společná cvičení a výměnné kurzy pro záchranáře, tříjazyčné formuláře a uspořádání odborné konference jsou nedílnou součástí projektu „Přeshraniční spolupráce zdravotnických záchraných služeb v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa”.

V rámci dalších třístranných aktivit je naplánována například výstavba společného školicího střediska pro české, polské i německé záchranáře. To by v budoucnu usnadnilo možnost zásahů českých sanitek a vrtulníků v sousedním Polsku a Německu i při běžných úrazech a jiných neštěstích a naopak.

Zgodnie ze znanym powiedzeniem: „bezpieczeństwo jest wszystkim, wszystko bez bezpieczeństwa jest niczym” można stwierdzić, że sukces euroregionu był i nadal jest w dużym stopniu zależny od stanu szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Różnego rodzaju zagrożenia i katastrofy mają określony zasięg terytorialny, nie zważając na granice państwowe, porozumienia czy umowy. Granica w tym przypadku nie ma żadnego znaczenia. Niemniej jednak, patrząc na skutki transgraniczne, walkę z zagrożeniami lub ochronę przed niebezpieczeństwem, granica stanowi barierę. Współpraca transgraniczna w tej dziedzinie wymaga specyficznych strategii i podejścia (wspólne ćwiczenia, szkolenia techniczne itd.).

Współpraca jednostek straży pożarnej w ramach Euroregionu Nisa rozwija się pomyślnie już od samego początku istnienia ERN. Systematycznie organizowane są wspólne ćwiczenia transgraniczne, pokazujące możliwości udzielania pomocy i działania po drugiej stronie granicy. W poprzednich latach współpraca ta była wystawiona na kilka prób, przykładowo w czasie pożarów w Zittau, Hradku nad Nisou, w czasie powodzi w latach 1997 i 2002 oraz w czasie usuwania skutków zanieczyszczenia Nysy i Mandavy ropą.

W ramach projektu pn. „System przeciwdziałania zagrożeniom i udzielania pomocy w Euroregionie Nisa” udało się z dofinansowania unijnego zakupić nowy sprzęt strażacki dla jednostek ratowniczych ERN. Straży pożarnej przekazano samochody bojowe oraz cysterny na wodę. Oprócz zakupu wyposażenia, opracowano koncepcję, będącą instrukcją w zakresie jak najbardziej efektywnego wykorzystania pozyskanego sprzętu. Oznacza to przykładowo wskazanie konkretnych jednostek do różnego typu działań ratowniczych, wskazanie dróg i przebiegów granicznych do wykorzystania w czasie działań ratowniczych.

Ze środków UE przeznaczonych na wspomaganie współpracy transgranicznej wyposażono również czesko-polskie jednostki policji. Nadal prowadzone są także prace nad przygotowywaniem kolejnych tego typu projektów.

Im Einklang mit dem bekannten Spruch: „die Sicherheit ist alles, alles ohne Sicherheit ist nichts“ kann festgestellt werden, dass der Erfolg der Euroregion von dem Stand der Sicherheit im breitesten Sinn des Wortes abhängig war und zum großen Teil auch ist. Unterschiedliche Bedrohungen und Katastrophen haben ausschließlich räumliche Auswirkungen und nehmen keine Rücksicht auf Staatsgrenzen, Abkommen oder Verträge. In diesem Fall spielt die Grenze keine Rolle. Nicht desto trotz ist die Grenze im Fall der Bekämpfung einer Gefahr oder beim Schutz gegen eine Gefahr ein Hindernis. Die grenzüberschreitende Zusammenarbeit in diesem Bereich verlangt spezifische Strategien und Verfahren (gemeinsame Übungen, technische Schulungen etc.).

Die Zusammenarbeit der Feuerwehr entwickelt sich im Rahmen der Euroregion Neisse erfolgreich schon seit ihrer Gründung. Regelmäßig werden gemeinsame grenzübergreifende Übungen für mögliche Hilfeleistungen oder Einsätze auf der anderen Seite der Grenze veranstaltet. In den vergangenen Jahren wurde diese Zusammenarbeit mehrmals einer Prüfung unterzogen, und zwar im Fall von Bränden in Zittau, Grottau (Hrádek nad Nisou), während der Flutkatastrophe in den Jahren 1997 und 2002 oder bei der Beseitigung einer Erdölhavarie an der Neiße und der Mandau.

Im Rahmen des Projektes „Gefahrenabwehr und gegenseitige Hilfeleistung in der Euroregion Neisse“ ist es dank der europäischen Fördergelder gelungen, neue Feuerwehrausstattung für die Einsatzkräfte in der ERN anzuschaffen. Der Feuerwehr wurden Einsatzwagen und Wassertankwagen übergeben. Im Zusammenhang mit dieser Ausstattung wurde ein Konzept erarbeitet, das als eine Anleitung für eine so weit wie möglich effiziente Nutzung der angeschafften Technik dient. Das bedeutet zum Beispiel die Vorherbestimmung ausgewählter Einheiten für bestimmte Einsatzarten, die Ausweisung von Einsatzstrecken oder die Auswahl von Grenzübergängen.

Aus den, für die Förderung der grenznahen Zusammenarbeit vorgesehenen EU – Mitteln wurden auch die polnisch – tschechischen Polizeieinheiten ausgestattet. An weiteren ähnlichen Projekten wird auch weiterhin gearbeitet.

Podle známého výroku: „bezpečnost je vším, vše bez bezpečnosti je nic“ lze konstatovat, že úspěch euroregionu závisel a nadále ve velké míře závisí na stavu bezpečnosti v širokém slova smyslu. Různá ohrožení a katastrofy mají výlučně územní účinky a nerespektují ani státní hranice, dohody či smlouvy. Hranice je v tomto případě bezvýznamná. Nicméně při přeshraničních účincích, při boji nebo ochraně před nebezpečím představuje hranice překážky. Přeshraniční spolupráce v této oblasti vyžaduje specifické strategie a přístupy (společná cvičení, technická školení atd.).

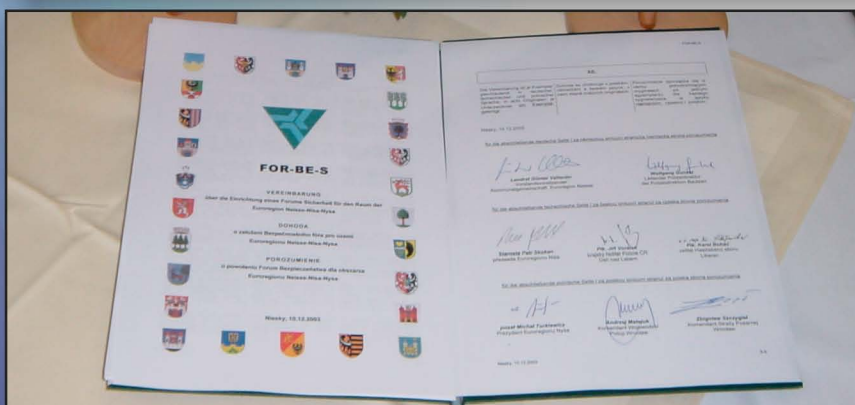
Spolupráce hasičských sborů se v rámci Euroregionu Nisa úspěšně rozvíjí již od svého založení. Pravidelně jsou pořádána společná přeshraniční cvičení pro možné poskytnutí pomoci či zásah na druhé straně hranice. V minulých letech byla tato spolupráce podrobena několika zkouškám, a to při požárech v Zittau, Hrádku nad Nisou, při ničivých záplavách v letech 1997 a 2002, či odstraňování ropné havárie na řekách Nisa a Mandava.

V rámci projektu „Systém odvracení ohrožení a poskytování pomoci v Euroregionu Nisa“, se podařilo za pomoci prostředků z EU zakoupit nové hasičské vybavení pro zásahové jednotky ERN. Hasičům byly předány zásahové vozy a cysterny na vodu. V součinnosti s tímto vybavením byl vytvořen koncept, který je návodem, jak získanou techniku co nejefektivněji využívat. Znamená to například předurčení vybraných jednotek k různým typům zásahů, vytýčení zásahových tras či vybrání hraničních přechodů.

Z prostředků EU určených pro podporu příhraniční spolupráce byly také vybaveny česko-polské policejní jednotky. Na další obdobných projektech se nadále pracuje.

Rosnąca przestępczość na terenie Euroregionu Nisa stanowiła w 2003 roku bodziec do powołania tzw. Forum Bezpieczeństwa (For-be-s). Nazwa FOR-BE-S oznacza Forum, Bezpieczeństwo / Bezpečnost i Sicherheit. Na nim oparta jest współpraca ekspertów ze wszystkich trzech stron Euroregionu Nisa w zakresie straży granicznej, straży pożarnych, zarządzania kryzysowego, prokuratur i służb celnych. Celem było i jest połączenie tych jednostek z trzech państw, aby wspólnie one podnosiły jakość życia mieszkańców tego regionu.

W celu poprawy i przyspieszenia udzielanej pomocy w sytuacjach kryzysowych na terenie wszystkich trzech krajów, opracowano szczegółowy trójjęzyczny dokument instruktażowy. Służy on nie tylko strażakom, ale również ratownikom. To tzw. Dokument Akcji, obejmujący obszar Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Obejmuje on również słownik terminologii specjalistycznej z zakresu zarządzania kryzysowego oraz kody numeryczne oraz skróty dotyczące konkretnych zdarzeń nadzwyczajnych. To wszystko służy nie tylko ułatwieniu wzajemnej komunikacji pomiędzy krajami, ale również częściowemu pokonaniu barier językowych. Dokument Akcji powinien przyczynić się do większej koordynacji wzajemnej pomocy i współpracy straży pożarnych, jak również służb ratownictwa medycznego oraz organów kryzysowych miast i gmin. Eksperti są zgodni co do idei stworzenia stron internetowych obejmujących niezbędne informacje, które byłyby przekazywane za pośrednictwem portalu internetowego ERN.

Die zunehmende Kriminalität auf dem Gebiet der Euroregion Neisse wurde im Jahre 2003 zum Ansatzpunkt für die Gründung eines so genannten „Forum Sicherheit“ (For-be-s). Die Bezeichnung FOR-BE-S bedeutet Forum, Bezpieczeństwo / Bezpečnost und Sicherheit. Es handelt sich um eine Zusammenarbeit von Experten aus allen drei Teilen der Euroregion Neisse aus dem Bereich der Grenzpolizei, der Feuerwehr, des Krisenmanagements, der Staatsanwaltschaft und der Zollbehörden. Die Bemühungen gingen und gehen in der Richtung, alle diese Sicherheitsdienste aller drei Länder zu verbinden, so dass sie gemeinsam die Lebensqualität der Bevölkerung dieser Region erhöhen.

Um die Hilfe in Krisenfällen auf dem Gebiet aller drei Länder zu verbessern und hauptsächlich zu beschleunigen, wurde ein dreisprachiges Einsatzhandbuch nicht nur für die Feuerwehr, sondern auch für die Rettungskräfte, das so genannte "Einsatzdokument" entwickelt, dessen räumliche Ausweisung dem Gebiet der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa entspricht. Ein Bestandteil des Programms ist gleichzeitig auch ein Fachwörterbuch aus dem Bereich des Krisenmanagements oder die Zahlencodes und Abkürzungen, die sich immer zu einem konkreten Ausnahmefall beziehen. Das alles hilft bei der Vereinfachung der gegenseitigen Kommunikation zwischen den einzelnen Ländern, teilweise aber auch beim Abbau der Sprachbarrieren. Dieses Einsatzhandbuch sollte nicht nur zur Koordinierung der gegenseitigen Hilfeleistung und Zusammenarbeit der Feuerwehr dienen, sondern auch des Gesundheitsrettungsdienstes sowie der Behörden des Krisenmanagements der Städte und Gemeinden. Die Fachexperten sind sich in der Idee einig, Internetseiten mit entsprechenden Informationen zu entwickeln, die mittels des Internetportals der ERN zur Verfügung gestellt wurden.

Zvyšování kriminality na území Euroregionu Nisa bylo v roce 2003 podnětem k založení tzv. Fóra bezpečnosti (For-be-s). Název FOR-BE-S znamená Fórum, Bezpieczeństwo/ Bezpečnost a Sicherheit. Jedná se o spolupráci expertů všech tří částí Euroregionu Nisa z oblasti pohraniční policie, hasičských záchranných sborů, krizového řízení, státního zastupitelství a celních záležitostí. Snahou bylo a je propojit všechny tyto bezpečnostní složky tří států tak, aby společně zvyšovaly kvalitu života obyvatel tohoto regionu.

Aby se zlepšila a hlavně zrychlila pomoc v krizových případech na území všech tří zemí, byla vytvořena detailní trójjazyčná zásahová příručka nejen pro hasiče, ale i pro záchranáře tzv. Zásahový dokument, jehož územní vymezení odpovídá území Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Součástí programu je rovněž slovník odborné terminologie z oblasti krizového řízení nebo číselné kódy a zkratky vztahující se vždy ke konkrétní mimořádné události. To vše pomůže nejen zjednodušit vzájemnou komunikaci mezi jednotlivými zeměmi, ale i částečně odbourat jazykové bariéry. Zásahová příručka by měla sloužit nejen pro koordinovanou vzájemnou pomoc a spolupráci hasičů, ale i záchranných zdravotnických služeb a krizových orgánů měst a obcí. Odborníci se shodují v myšlence na vytvoření internetových stránek s náležitými informacemi, které by byly poskytovány přes internetový portál ERN.

Przez wiele lat istniejące pomiędzy państwami granice doprowadziły do stworzenia odmiennych ustaw i przepisów obowiązujących w służbie zdrowia i opiece społecznej, systemach podatkowych i ubezpieczeniowych. Ponadto, peryferyjne położenie regionów przygranicznych wpływa na niewystarczająco rozwinięty sektor usług w dziedzinie opieki społecznej i zdrowotnej. Różnego rodzaju różnice i bariery prawne stoją u podstaw wielu praktycznych problemów.

Specjaliści z dziedziny służby zdrowia i służb sanitarnych z Czech, Polski i Niemiec organizują systematycznie wspólne spotkania, na których wymieniają się informacjami nt. swoich działań, przepisów, planowanych przedsięwzięć i charakteru swojej działalności.

Intensywnie zajmują się problemem narkotyków w regionach przygranicznych w nawiązaniu do dużej skali zachorowań na AIDS. Udało się ujednolicić współpracę transgraniczną w zakresie powiadamiania o rozprzestrzenianiu się zjawisk epidemiologicznych oraz możliwej profilaktyce, o jakości wody pitnej, również w zbiornikach rekreacyjnych. Jednym z efektów tego trójstronnego przedsięwzięcia było opracowanie analizy pn. „Stan zdrowia ludności ERN w związku z zanieczyszczeniem środowiska”.

Celem realizowanych projektów jest rozszerzanie i zharmonizowanie współpracy we wszystkich dziedzinach służby zdrowia na terenie całego Euroregionu Nisa. Jednym z takich projektów była wspólna trójstronna Konferencja poświęcona ochronie zdrowia publicznego w Euroregionie Nisa, która odbyła się w 2006 roku w Libercu z udziałem setki lekarzy, pracowników służb sanitarnych oraz innych ekspertów z Czech, Polski i Niemiec. Celem tej dwudniowej konferencji było pogłębienie i dalsze wzmacnianie współpracy oraz jej zharmonizowanie w ramach wszystkich trzech krajów.

Do rozwoju współpracy przygranicznej w dziedzinie zdrowia publicznego w dużym stopniu przyczynił się projekt „GÜSA” (w skrócie, „Transgraniczna praca społeczna”), organizowany przez uczelnię z Zittau, którego celem było połączenie pracy socjalnej, szkolenie pracowników, pomoc osobom z wyrokami oraz osobom bez dachu nad głową.

Eine lange Zeit führten die Grenzen zwischen den Ländern zur Entstehung von unterschiedlichen Gesetzen und Vorschriften im Bereich des Gesundheitswesens sowie im Bereich der Daseinsfürsorge und Versicherungsprogramme. Die Randlage der grenznahen Regionen wirkt sich zu gleich auf den unzureichend entwickelnden Bereich der Dienstleistungen im sozialen Bereich sowie im Bereich des Gesundheitswesens aus. Unterschiede und gesetzliche Hindernisse sind eine Ursache für die Entstehung vieler praktischer Probleme.

Die Ärzte und Hygieniker aus Deutschland, Polen und Tschechien organisieren regelmäßige gemeinsame Treffen, wo sie sich gegenseitig Informationen über ihre Tätigkeit, Vorschriften, Vorhaben und Charakter ihrer Tätigkeit austauschen.

Intensiv befassen sie sich mit der Problematik der Drogen im Grenzgebiet in Verbindung mit einem hohen Vorkommen von AIDS. Es ist gelungen, die Zusammenarbeit im Rahmen der gegenseitigen Information über die Verbreitung von epidemiologischen Erkrankungen und die Möglichkeiten einer Vorbeugung sowie zur Qualität des Trinkwassers und des Wassers in den Badestellen zu vereinheitlichen. Eins der Ergebnisse dieser dreiseitigen Aktivität war auch die Erarbeitung der Studie „Gesundheitszustand der Bevölkerung der ERN im Zusammenhang mit der Umweltverschmutzung”.

Das Ziel der gemeinsam durchgeführten Projekte ist es, die gegenseitige Zusammenarbeit in allen Bereichen auf dem Gebiet der gesamten Euroregion Neisse zu erweitern und abzustimmen. Eins dieser Projekte war auch die gemeinsame dreiseitige Konferenz zum Schutz der öffentlichen Gesundheit in der Euroregion Neisse. Diese fand im Jahre 2006 in Reichenberg unter Teilnahme von 100 Ärzten, Hygienikern und weiteren Fachkräften aus Deutschland, Polen und Böhmen statt. Das Ziel dieser zweitägigen Konferenz war eine Erweiterung und Vertiefung der gegenseitigen Zusammenarbeit und ihre Abstimmung im Rahmen aller drei Länder.

Einen wichtigen Beitrag zur Entwicklung der grenznahen Zusammenarbeit im Bereich der öffentlichen Gesundheit leistete das Projekt „GÜSA” (Abk. „Grenzübergreifende Sozialarbeit”), das durch die Hochschule in Zittau organisiert wurde und dessen Ziel es war, die Sozialarbeit, die Schulung der Mitarbeiter, Hilfe für Strafgefangene und Obdachlose zu verbinden.

Po dlouhou dobu vedly hranice mezi státy ke vzniku odlišných zákonů a předpisů ve zdravotnictví a v sociální péči, daňových a pojišťovacích programech. Současně i periferní poloha příhraničních regionů má vliv na nedostatečně rozvinutý sektor služeb v oblasti sociální a zdravotní péče. Různé odlišnosti a zákonné překážky jsou příčinou vzniku mnoha praktických problémů.

Lékařští specialisté a hygienici z Česka, Polska a Německa organizují pravidelná společná setkání, kde si vzájemně vyměňují informace o své činnosti, předpisech, záměrech a charakteru své činnosti.

Intenzivně se zabývají problematikou drog v pohraničních regionech ve spojitosti s vysokým výskytem AIDS. Podařilo se sjednotit přeshraniční spolupráci při vyrozumívání se o šíření epidemiologických onemocněních a možnostech prevence, dále pak o kvalitě vody pitné i v rekreačních nádržích. Jedním z výsledků této třístranné aktivity bylo zpracování studie „Zdravotní stav obyvatelstva ERN v souvislosti se znečištěním životního prostředí”.

Rozšířit a sladit vzájemnou spolupráci ve všech oblastech zdravotnictví na území celého Euroregionu Nisa je cílem společně realizovaných projektů. Jedním z nich byla společná třístranná Konference o ochraně veřejného zdraví v Euroregionu Nisa, která se uskutečnila v roce 2006 v Liberci za účasti stovky lékařů, hygieniků a ostatních odborníků z Čech, Polska a Německa. Cílem této dvoudenní konference bylo rozšířit a nadále posilovat vzájemnou spolupráci a sladit ji v rámci všech tří států.

Významnou měrou k rozvoji příhraniční spolupráce v oblasti veřejného zdraví přispěl projekt „GÜSA” (zkr. „Přeshraniční sociální práce”), který organizovala vysoká škola v Zittau a jehož cílem bylo propojení sociální práce, školení pracovníků, pomoc trestaným lidem a lidem bez domova.

Budowanie wzajemnego zaufania oraz zbliżanie społeczności to podstawowe elementy współpracy transgranicznej. Wiedza o wspólnym regionie, jego uwarunkowaniach geograficznych, strukturalnych, gospodarczych, społeczno-kulturowych oraz historycznych stanowi przesłankę aktywnego zaangażowania mieszkańców i wszystkich pozostałych partnerów. Wiedza ta jest ściśle powiązana ze spotkaniami społeczno-kulturalnymi organizowanymi ponad granicami.

Od momentu powstania Euroregionu Nysa współpraca transgraniczna w dziedzinie kultury bardzo szybko się rozwinęła, również dzięki systematycznym spotkaniom grupy ekspertów z wszystkich trzech jego części. Już od wielu lat organizowane są wymienne spektakle teatralne, wystawy, programy muzyczne, festiwale, konkursy artystyczne, występy różnego rodzaju zespołów.

Przykładem dobrej współpracy jest założenie międzynarodowej orkiestry studenckiej EUROPERA, skupiającej ponad 200 uzdolnionych muzycznie młodych osób z Czech, Polski i Niemiec. W jej ramach funkcjonuje orkiestra symfoniczna, chór oraz mniejsze zespoły kameralne.

Natomiast projekt pn. „Euroregionalny peryskop” daje możliwość zajrzenia nieco ponad Góry Izerskie, do sąsiadów. Na wspólnych stronach Euroregionu Nysa co miesiąc umieszczane są ciekawe artykuły z polskich i niemieckich gazet oraz mediów elektronicznych. Projekt ma na celu przekazywanie ciekawych informacji dotyczących między innymi kultury, turystyki, samorządów, transportu, wykorzystywania środków unijnych, a więc takich, które mogą zainspirować czeskie gminy i miasta lub mieszkańców regionu.

Z Funduszu Małych Projektów ERN na przestrzeni ostatnich 10 lat dofinansowano ponad 500 czesko-polsko-niemieckich przedsięwzięć kulturalnych.

Herausbildung eines gegenseitigen Vertrauens und das Zusammenrücken der Bevölkerung sind wesentliche Bestandteile der grenzübergreifenden Zusammenarbeit. Die Kenntnisse der gemeinsamen Region, ihrer geographischen, strukturellen, wirtschaftlichen, sozial-kulturellen und historischen Bedingungen sind eine Voraussetzung für eine aktive Mitwirkung des Bürgers und aller andern Partner. Diese Kenntnisse stehen in einem engen Zusammenhang mit dem sozial-kulturellen Treffen über die Grenzen hinweg.

Seit der Gründung der Euroregion Neisse entwickelte sich die grenzübergreifende Zusammenarbeit im Bereich der Kultur sehr schnell auch dank regelmäßigen Beratungen der Experten aus allen drei Teilen der Euroregion. Schon viele Jahre werden Theatervorstellungen ausgetauscht, Ausstellungen, Musikveranstaltungen, Festivals, Künstlerwettbewerbe und verschiedene Auftritte von Ensembles und Gruppen organisiert.

Als ein Beispiel einer guten Zusammenarbeit kann hier die Gründung eines internationalen Studentenorchesters EUROPERA genannt werden. Dieses Projekt vereint mehr als 200 musikalisch begabte junge Musiker aus Deutschland, Polen und der Tschechischen Republik. Es wird durch ein Symphonieorchester, einer Chor und kleinere Kammerensembles gebildet.

Das Projekt „Euroregionales Periskop“ macht es möglich, übers Isergebirge zu den Nachbarn zu schauen. Auf den gemeinsamen Internetseiten der Euroregion Neisse werden jeden Monat interessante Beiträge aus den deutschen und polnischen gedruckten sowie elektronischen Medien präsentiert. Das Ziel dieses Projektes ist es, interessante Informationen aus dem Bereich der Kultur, Tourismus, Selbstverwaltung, Verkehr oder Nutzung der EU-Mittel zu vermitteln, also solche Informationen, die auch für unsere Städte und Gemeinden oder die Bevölkerung der Region zur Inspiration werden können.

Aus dem Kleinprojektefonds der ERN wurden in den vergangenen 10 Jahren mehr als 500 weitere deutsch-tschechisch-polnische kulturelle Aktivitäten gefördert.

Utváření vzájemné důvěry a sblížování občanů jsou podstatnými součástmi přeshraniční spolupráce. Znalosti o společném regionu, jeho geografických, strukturálních, hospodářských, sociálně kulturních a historických podmínkách jsou předpokladem pro aktivní účast občana a všech ostatních partnerů. Tyto znalosti jsou v úzkém spojení se sociálně-kulturním setkáváním přes hranice.

V oblasti kultury se přeshraniční spolupráce od založení Euroregionu Nisa velmi rychle rozvinula i zásluhou pravidelných setkání skupiny odborníků ze všech tří jeho částí. Již řadu let jsou organizována výměnná divadelní představení, výstavy, hudební pořady, festivaly, umělecké soutěže, různá vystoupení souborů a skupin.

Jako příklad dobré spolupráce lze uvést založení mezinárodního studentského orchestru EUROPERA. Tento projekt sdružuje více než 200 hudebně nadaných mladých muzikantů z Německa, Polska a České republiky. Tvoří ho symfonický orchestr, pěvecký sbor a menší komorní soubory.

Chuť tak trochu nahlédnout přes Jizerské hory k sousedům umožňuje projekt „Euroregionální Periskop“. Na společných stránkách Euroregionu Nisa jsou každý měsíc prezentovány zajímavé články z polských a německých tištěných i elektronických médií. Cílem tohoto projektu je přinášet zajímavé informace týkající se mimo jiné kultury, cestovního ruchu, samosprávy, dopravy, využívání peněz z EU, tedy takové, které se mohou stát inspirací pro naše obce a města nebo pro obyvatele regionu.

Z Fondu malých projektů ERN bylo za posledních 10 let podpořeno více než 500 dalších česko-polsko-německých kulturních aktivit.

Przyrodniczy charakter każdego kraju kształtowany jest poprzez działalność człowieka, stanowi więc odzwierciedlenie wcześniejszego rozwoju. Dla naszego regionu typowe jest, że rozwój historyczny odgrywał tu przeważnie rolę czynnika łączącego, a nie rozdzielającego. Czasy obecne przyniosły nowe możliwości komunikacji, zmniejszyły odległości, ułatwiły wzajemne kontakty oraz połączyły dawną saksońsko-czeską i pruską część przedgórze tutejszych gór. W drugiej połowie XIX wieku jeszcze mocniej przyczyniło się to do kształtowania gospodarczo współpracujących obszarów, w tym przemieszczania się siły roboczej bez względu na ówczesne granice państwa.

Historycy wszystkich trzech krajów Euroregionu Nisa w ramach współpracy międzynarodowej podejmują starania o opracowanie historii tego obszaru. Na wspólnych sympozjach historycznych, organizowanych za każdym razem w innym państwie, eksperci omawiają każdorazowo specyficzny temat związany z rozwojem historycznym Euroregionu ("Osiedlanie obszaru ERN od średniowiecza do końca XVIII wieku", "Rozwój szlaków handlowych i dróg na obszarze ERN" czy "Spojrzenie na rozwój gospodarczy w ERN").

Wszystkie te okresy historyczne szczegółowo opisano w trójjęzycznej publikacji pod nazwą "Europa Środkowa- Czechy, Śląsk i Górne Łużyce w grze mocarstw w XVIII wieku".

Działalność twórcza mieszkańców Euroregionu Nisa, szczególnie w produkcji szkła, tkanin, ceramiki, wyrobów z cyny, omówiona jest w trójjęzycznej publikacji pn. "Rzemiosła artystyczne bez granic". Wyniki badań wielu naszych czołowych ekspertów wskazują na wysoki poziom wymienionych branż rzemieślniczych oraz wzajemne wpływy artystyczne oraz kontakty pomiędzy poszczególnymi częściami tego regionu, bez względu na narodowość ich mieszkańców.

Der natürliche Charakter jeder Landschaft wird durch die menschliche Tätigkeit gestaltet und widerspiegelt so die vorherige Entwicklung. Für unsere Region ist es typisch, dass die geschichtliche Entwicklung hier überwiegend die Rolle eines Verbindungselementes, und nicht eines Trennungselementes gespielt hat. Die moderne Zeit kürzt durch ihre Kommunikationsmöglichkeiten die Entfernungen, erleichtert die gegenseitigen Kontakte und hat den ehemaligen sächsisch - tschechischen und preußischen Teil des Vorgebirgslandes verbunden. In der zweiten Hälfte des 19. Jh's hat sie noch bedeutender zur Herausbildung eines zusammenarbeitenden Gebietes auch mit einer gegenseitigen Mobilität von Arbeitskräften ohne Hinsicht zur damaligen Staatsgrenze beigetragen.

Im Rahmen einer internationalen Zusammenarbeit sind die Historiker aus allen drei Ländern der Euroregion Neisse bemüht, die Geschichte dieses Raumes aufzuarbeiten. Im Rahmen von gemeinsamen historischen Symposien, die regelmäßig in einem anderen Land veranstaltet werden, befassen sich die Experten jedesmal mit einem spezifischen Thema der geschichtlichen Entwicklung der Euroregion („Besiedlung des Raumes der ERN ab dem Mittelalter bis ins 18. Jh.“, „Entwicklung der Handelswege und Straßen im Raum der ERN“ oder „Blicke in die wirtschaftliche Entwicklung der ERN“). Alle diese historischen Abschnitte sind detailliert in einer dreisprachigen Publikation mit dem Titel „Mitteleuropa – Böhmen, Schlesien und die Oberlausitz im Spiel der Mächte des 18. Jahrhunderts“ aufgearbeitet.

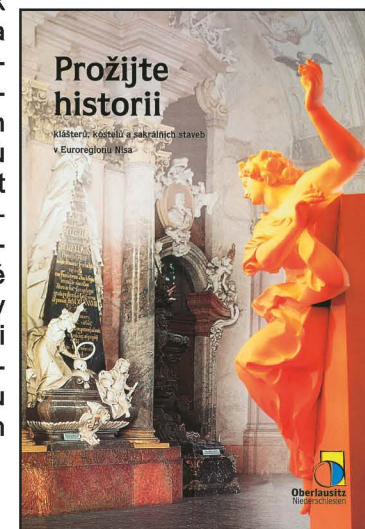
Ein dreisprachiger Sammelband mit dem Titel „Kunstgewerbe ohne Grenzen“ berichtet über die kreative Tätigkeit der Bevölkerung der Euroregion Neisse, insbesondere im Bereich der Glasindustrie, Textil, Keramik und Zinn. Ergebnisse der Forschung einer Reihe bedeutender Fachexperten bestätigen die Reife aller angeführten Bereiche des Handwerks sowie gegenseitige künstlerische Zusammenhänge und Beziehungen zwischen den einzelnen Teilen dieses Raumes und das ohne nationale Unterschiede seiner Bevölkerung.

Přírodní charakter každého kraje je dotvářen lidskou činností a je tedy také obrazem předchozího vývoje. Je typické pro náš region, že dějinný vývoj tu sehrál v převážné míře úlohu spojujícího a nikoliv rozdělovajícího činitele. Moderní doba svými komunikacemi zmenšila vzdálenosti, usnadnila vzájemné styky a propojila někdejší saskou-českou a pruskou část podhůří zdejších hor. Napomohla v druhé polovině 19. století ještě výrazněji k vytváření ekonomicky spolupracujícího území i se vzájemným pohybem pracovních sil bez ohledu na tehdejší státní hranice. Historici všech tří zemí Euroregionu Nisa usilují v rámci mezinárodní spolupráce zpracovat dějiny tohoto území. Na společných historických symposiích pořádaných pravidelně v jiné zemi se odborníci věnují vždy specifickému tématu dějinného vývoje Euroregionu („Osídlení oblasti ERN od středověku do konce 18. století“, „Vývoj obchodních cest a komunikací v oblasti ERN“ nebo „Pohledy do hospodářského vývoje v ERN“).

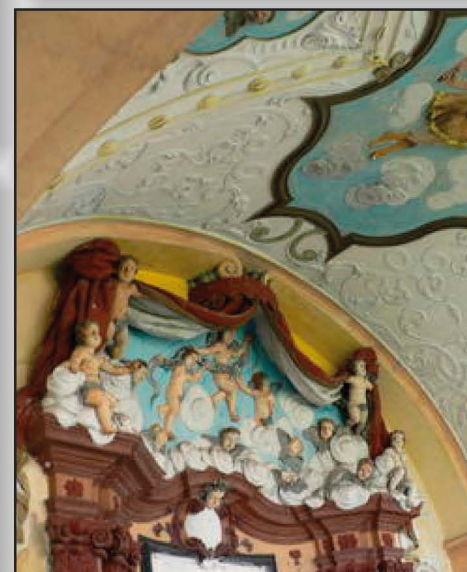
Všechna tato historická období jsou podrobněji rozpracována v tříjazyčné publikaci pod názvem „Střední Evropa – Čechy, Slezsko a Horní Lužice ve hře velmocí v 18. století“.

Tvůrčí činnosti obyvatel Euroregionu Nisa zejména ve sklářství, textilu, keramice, cínářství přináší tříjazyčný sborník

„Umělecká řemesla bez hranic“. Výsledky bádání a výzkumu řady našich předních odborníků potvrzují vspělou uvedených řemeslných odvětví i vzájemné umělecké souvislosti a vztahy mezi jednotlivými částmi zdejší oblasti, a to bez rozdílu národnosti jejich obyvatel.

Zabytki

Przyroda dewastowana przez człowieka potrafi się bronić, regeneruje się, natomiast ulegające zniszczeniu zabytki „umierają” na zawsze. A gdy „umierają” zabytki, nieodwracalnie znika również część tożsamości kulturowej regionu.

Euroregion Nisa to obszar, gdzie obok pięknych walorów przyrodniczych i krajobrazowych istnieje porównywalnie cenne dziedzictwo kulturowe. Czesko-polsko-niemiecka grupa ekspertów podejmuje szczególną troskę i działania na rzecz uratowania i zachowania drewnianej architektury ludowej, w szczególności domów przysłupowych. Na terenie Euroregionu Nisa jest ich obecnie około 19 tysięcy. Partnerzy z Czech, Polski i Niemiec poprzez projekt pn. „Kraina domów przysłupowych” starają się o zinventaryzowanie wszystkich tych drewnianych obiektów, o opracowanie wytycznych dotyczących ich samowystarczającego istnienia i wyremontowania oraz wspierania tym samym rzemiosła i turystyki na obszarach wiejskich Euroregionu Nisa.

W czasach historycznego łączenia się krajów europejskich warto w czasie krótkich wycieczek lepiej poznać sąsiadów i zobaczyć to, co stanowi wspólną wartość. Przewodnik po zabytkach sakralnych Euroregionu Nisa z cyklu „Przeżyjcie historię” stanowi prezentację zabytkowych miejsc, kościołów, klasztorów, obiektów sakralnych oraz zabytków architektury ludowej znajdujących się na całym obszarze czesko-polsko-niemieckim. Życzeniem autorów publikacji jest, aby każdy turysta – Czech, Polak czy Niemiec w czasie zwiedzania zamków i pałaców lepiej poznał historię sąsiedniego kraju.

Euroregion Nisa pomaga również miastom i gminom w pozyskaniu środków finansowych na odnowę i remont drobnych zabytków, np. kapliczek, kościołów, cmentarzy i fontann. W 2000 roku ze środków unijnych odrestaurowano również klasztor w Hejnicach, tworząc w nim tzw. Międzynarodowe Centrum Odnowy Duchowej w ERN.

Denkmäler

Die durch den Menschen devastierte Natur kann sich zur Wehr setzen und bemüht sich um eine Regenerierung, die zerfallenden Denkmäler „sterben“ aber für immer. Und wenn die Denkmäler „sterben“, verschwindet auch ein Teil der kulturellen Identität der Region.

Die Euroregion Neisse ist ein Gebiet, in dem die wunderschöne Natur und Landschaft einem wertvollen Kulturerbe entspricht. Eine besondere Aufmerksamkeit der deutsch-polnisch-tschechischen Expertengruppe gilt der Rettung und Erhaltung der hölzernen Volksbauweise, insbesondere der Umgebinderhäuser. Auf dem Gebiet der Euroregion Neisse befinden sich heute etwa 19 Tausend dieser Häuser. Durch das Projekt „Umgebinderland“ sind die Partner aus Deutschland, Polen und Tschechien bemüht, das gesamte Gebiet dieser einmaligen Holzbauwerke zu kartieren, ein Handbuch für sensible Sanierungen zu erarbeiten und zugleich dadurch auch das Handwerk und den Tourismus in den ländlichen Gebieten der Euroregion Neisse zu fördern.

In der Zeit eines historischen Zusammenrückens europäischer Länder lohnt es sich auf einem kurzen Ausflug den Nachbarn besser kennen zu lernen und das anzuschauen, was einen gemeinsamen Wert darstellt. Der Reiseführer zu den geistlichen Denkmälern der Euroregion Neisse aus der Reihe „Geschichte erleben“ ist eine packende Präsentation der denkwürdigen Orte, Kirchen, Klöster, sakraler Bauten oder Denkmäler der Volksarchitektur auf dem gesamten deutsch-polnisch-tschechischen Gebiet. Der Wunsch der Verfasser der Publikation ist es, dass jeder Tourist, egal ob ein Deutscher, Pole oder Tscheche, bei seinem Besuch von Burgen und Schlössern besser die Geschichte seines Nachbarlandes kennen lernt.

Die Euroregion Neisse war den Städten und Gemeinden ebenfalls bei der Gewinnung von Finanzmitteln für die Erneuerung und Sanierung von kleinen Denkmälern behilflich, wie zum Beispiel von kleinen Kapellen, Kirchen, Friedhöfen und Brunnen. Aus EU – Mitteln wurde im Jahre 2000 auch das Kloster in Haindorf (Hejnice) saniert, in dem das so genannte Zentrum für geistige Erneuerung in der Euroregion Neisse entstanden ist.

Památky

Člověkem devastovaná příroda se umí bránit a usiluje o regeneraci, kdežto hynoucí památky „umírají“ navždy. A když „umírají“ památky, nenávratně mizí také část kulturní identity regionu.

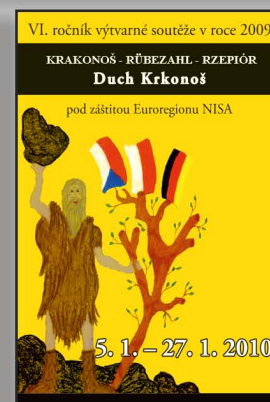
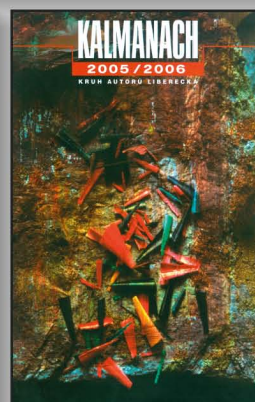
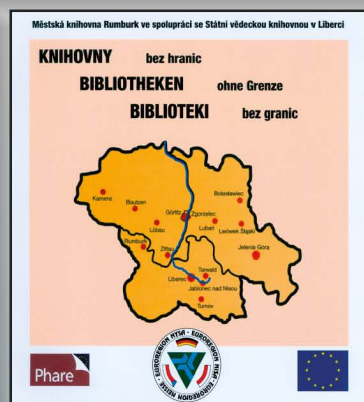
Euroregion Nisa je oblast, ve které krásným přírodním a krajinným oblastem srovnatelně odpovídá cenné dědictví kultury. Ve zvláštní péči a plánovitě aktivity česko-německo-polské skupiny odborníků zůstává problém zachrany a ošetřování dřevěného lidového stavitelství, zvláště pak „podstávkových domů“. Na území Euroregionu Nisa se jich dnes nachází zhruba 19 tisíc. Partneri z Čech, Polska a Německa se prostřednictvím projektu „Krajina podstávkových domů“ snaží zmapovat celé území těchto svérázných dřevěných staveb, zpracovat manuál pro soběstačné a šetrné opravy a zároveň s tím podpořit řemesla a turistický ruch ve venkovských oblastech Euroregionu Nisa.

V době historického spojování evropských zemí stojí za to na krátkém výletu lépe poznat sousedy a podívat se na to, co je společnou hodnotou. Průvodce po duchovních památkách Euroregionu Nisa z cyklu „Prožijte historii“ je poutavou prezentací památných míst, kostelů, klášterů, sakrálních staveb či památek lidové architektury na celém česko-polsko-německém území. Přáním autorů publikace je, aby jakýkoliv turista – Čech, Němec nebo Polák během své návštěvy hradů a zámků lépe poznal dějiny sousední země.

Euroregion Nisa rovněž pomáhal městům a obcím v získání finančních prostředků na obnovu a rekonstrukci drobných památek, např. kapliček, kostelů, hřbitovů a kašen. Z prostředků EU byl v roce 2000 opraven také klášter v Hejnicích na tzv. Mezinárodní centrum duchovní obnovy v ERN.

Biblioteki

Wiedza stanowi jedną z podstawowych przesłanek rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Od tysiącleci biblioteki są instytucjami, które tradycyjnie zajmują się gromadzeniem, przechowywaniem, ochroną i udostępnianiem dokumentów publikowanych w jakiegokolwiek formie. Aby mogły one realizować swoją misję i nadal spełniać oczekiwania swoich użytkowników, muszą kontynuować zasadnicze zmiany swojej działalności, rozszerzając swoje usługi przy wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Już od ponad dziesięciu lat trwa aktywna współpraca transgraniczna bibliotekarzy z trójstyk Czech, Polski i Niemiec. Dotyczy to współpracy bibliotek i innych placówek bibliotecznych, która wykracza poza granice. Na systematycznych spotkaniach przedstawiciele tych instytucji wymieniają doświadczenia, materiały informacyjne i biblioteczne, omawiają udział w konferencjach i szkoleniach oraz organizację wystaw.

Jednym z efektów tej współpracy jest publikacja z tekstami literackimi i publicystycznymi „Almanach”, w której przygotowaniu wspólnie uczestniczyli mniej znani pisarze, tłumacze, krytycy literaccy oraz inni autorzy i artyści. Kolorowa publikacja zawiera rozdziały: Czesi, Niemcy i Polacy na przestrzeni czasu, Rocznice, Przestrzeń duchowa, Wywiad numeru, Twórczość autorów Euroregionu Nysa, Przedstawiamy artystę plastyka, Z regionu oraz Okienko do sąsiadów.

W odpowiedzi na wymagania i oczekiwania mieszkańców biblioteki podejmują coraz więcej działań. Fakt ten zainicjował wydanie trójstronnego folderu „Przewodnik biblioteki w Euroregionie Nysa”. Opracowany z pewną lekkością a jednocześnie praktyczny przewodnik językowy może pomóc wszystkim, którzy poszukują nie tylko informacji nt. krajów i życia naszych sąsiadów, ale również nieco więcej na temat wspólnej historii i zagadnień, które nas łączą.

W 2000 roku ze środków UE sfinansowano wyposażenie Krajskiej Biblioteki Naukowej w Libercu, która została uznana jako symbol współpracy transgranicznej w ERN.

Bibliotheken

Kenntnisse sind eine der Grundvoraussetzungen für die Entwicklung der Informationsgesellschaft. Einrichtungen, die sich traditionell tausende Jahre lang mit dem Zusammentragen, Aufbewahren, Schutz und Erschließung von publizierten Dokumenten in welcher Form auch immer befassen, sind die Bibliotheken. Um ihre Aufgaben und auch weiterhin die Erwartungen ihrer Benutzer erfüllen zu können, müssen sie grundlegende Veränderungen ihrer Tätigkeit durchführen und ihre Dienstleistungen unter der Nutzung von Informations- und Kommunikationstechnologien erweitern.

Eine aktive grenzübergreifende Zusammenarbeit der Bibliothekare aus dem Dreiländereck Deutschlands, Polens und Tschechiens dauert schon mehr als zehn Jahre an. Gemeint wird damit eine Zusammenarbeit zwischen Bibliotheken und weiteren, die Staatsgrenze übergreifenden bibliothekarischen Arbeitsstellen. Im Rahmen ihrer regelmäßigen Beratungen tauschen die Vertreter dieser Einrichtungen ihre Erfahrungen, Informationen und bibliothekarische Materialien aus, nehmen an Konferenzen und Schulungen teil und veranstalten Ausstellungen.

Eines der Ergebnisse dieser Zusammenarbeit ist die Publikation mit literarischen und publizistischen Texten mit dem Titel „Kalmanach“, an dessen Vorbereitung sich gemeinsam weniger bekannte Schriftsteller, Übersetzer, Kritiker und weitere Künstler beteiligt haben. Dieses farbige Sammelband setzt sich aus traditionellen Kapiteln zusammen: Die Deutschen, Polen und Tschechen im Laufe der Zeit, Jahrestage, Geistliche Dimension, Interview, Werke der Autoren der Euroregion Neisse, Vorstellung eines bildenden Künstlers, Aus der Region und „Ein Fenster zu den Nachbarn.“

Die Bibliotheken entwickeln sich nach Anforderungen und Nachfrage der Bevölkerung immer mehr. Diese Tatsache war ein Impuls zur Herausgabe einer dreiseitigen Broschüre „Führer durch die Bibliotheken in der Euroregion Neisse“. Ein praktisch und zugleich ein mit einer bestimmten Leichtigkeit erstellter Sprachführer kann jedem behilflich sein, der nicht nur nach Informationen über die Länder und das Leben unserer Nachbarn, sondern auch mehr über die gemeinsame Geschichte und Themen, die uns verbinden, sucht.

Im Jahre 2000 wurde aus den Mitteln der EU die Ausstattung der Bezirksbibliothek in Reichenberg finanziert, die als ein Symbol der grenzübergreifenden Zusammenarbeit der ERN gebaut wurde.

Knihovny

Znalosti představují jeden ze základních předpokladů rozvoje informační společnosti. Institucemi, které se tradičně po tisíciletí zabývají shromažďováním, uchováváním, ochranou a zpřístupňováním publikovaných dokumentů v jakékoliv formě jsou knihovny. Aby mohly uskutečňovat své poslání a dále naplňovat očekávání svých uživatelů, musejí pokračovat v zásadních změnách své činnosti a rozšířit své služby s využitím informačních a komunikačních technologií.

Již více než deset let trvá aktivní přeshraniční spolupráce knihovníků trojzemí Čech, Německa a Polska. Rozumí se tím spolupráce mezi knihovnami a dalšími knihovnickými pracovišti, která přesahují státní hranici. Na svých pravidelných setkáních se zástupci těchto zařízení věnují výměně zkušeností, informačních a knihovnických materiálů, účasti na konferencích a školeních a organizování výstav.

Jedním z výsledků této spolupráce je publikace s literárními a publicistickými texty „Kalmanach“, na jehož přípravě se společně podíleli méně známí spisovatelé, překladatelé, literární kritici a jiní autoři a umělci. Barevný sborník se skládá z tradičních kapitol: Češi, Němci a Poláci v toku času, Výročí, Duchovní prostor, Rozhovor čísla, Tvorba autorů Euroregionu Nisa, Představujeme výtvarníka, Z regionu a Okénko k sousedům.

Knihovny se vyvíjejí na základě požadavků a potřeb obyvatel stále více. Tato skutečnost byla impulsem k vydání třístranné brožury „Průvodce knihovny v Euroregionu Nisa“. S určitou lehkostí a zároveň prakticky zpracovaný jazykový průvodce může být pomocníkem pro každého, kdo hledá nejen poučení o zemích a životě našich sousedů, ale i více o společné historii a tématech, která nás spojují.

V roce 2000 bylo z prostředků EU uhrazeno vybavení Krajské vědecké knihovny v Liberci, která byla postavena jako symbol přeshraniční spolupráce v ERN.

Wskaźnikiem dobrego poziomu wykształcenia jest duży udział osób pracujących z pełnym wykształceniem zawodowym. Warunki, dotyczące współpracy transgranicznej w zakresie rynku pracy i z nim związanego kształcenia, są w wyniku istnienia granicy bardzo utrudnione. Korzyścią położenia Euroregionu Nisa jest istnienie kilku uczelni wyższych i instytucji edukacyjnych. Stwarzają one solidny, szeroki wachlarz możliwości kształcenia, będąc ważnym partnerem dla biznesu.

W dziedzinie edukacji i przygotowania wykwalifikowanych pracowników na rynek pracy w ramach Euroregionu Nisa realizowanych było wiele działań i przedsięwzięć. W zakresie ich realizacji współpracują przedstawiciele placówek szkolnych i edukacyjnych z czeskiej, polskiej i niemieckiej części euroregionu. Jednym z zadań zapisanych w memorandum konferencji założycielskiej ERN było stworzenie wspólnego uniwersytetu. Zadanie to udało się zrealizować poprzez powołanie Międzynarodowego Instytutu IHI w Zittau, w którym mogą studiować osoby z wszystkich trzech części ERN. W 2001 roku założono Uniwersytet Nisa – sieć akademicką tworzoną przez trzy współpracujące uniwersytety. Na pierwszym roku studenci mają zajęcia na uniwersytecie w Libercu, drugi rok w Jeleniej Górze a trzeci w Zgorzelcu. Zajęcia prowadzone są tylko w języku angielskim.

Dużym postępem w zakresie edukacji i współpracy transgranicznej w Euroregionie Nisa było powołanie Akademickiego Centrum Koordynacyjnego (ACK). Jego zadaniem jest koordynacja działalności pedagogicznej, naukowej i badawczej pracowników dydaktycznych i naukowych uczelni wyższych, które funkcjonują w rejonie czesko-polsko-niemieckiego obszaru pogranicza. W prezydium ACK zasiadają przedstawiciele UT Liberec, uczelni z Jeleniej Góry oraz HTWS Zittau/Görlitz.

"Szkolny portal informacyjny Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa" to projekt pokazujący różnorodną współpracę międzynarodową przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół średnich z trzech państw. Na portalu umieszczone są graficznie przedstawione systemy edukacji funkcjonujące po stronie czeskiej, polskiej i saksońskiej. Zawiera on także bazę danych placówek edukacyjnych.

Ein Zeichen für ein gutes Niveau der Bildung ist ein hoher Anteil von erwerbstätigen Personen mit abgeschlossener Fachausbildung. Die Bedingungen für die grenzübergreifende Zusammenarbeit im Bereich des Arbeitsmarktes und der damit zusammenhängenden Bildung sind durch die Auswirkungen der Grenze sehr erschwert. Ein Vorteil der Lage der Euroregion Neisse ist das Vorhandensein mehrerer Hochschulen und Einrichtungen. Diese ermöglichen eine solide breite Palette an Bildung anzubieten und sind ein wichtiger Partner für die Unternehmen.

Im Rahmen der Euroregion Neisse wurden im Bereich der Bildung und Vorbereitung von qualifizierten Arbeitskräften für den Arbeitsmarkt eine Reihe von Maßnahmen und Vorhaben durchgeführt. An ihrer Durchführung arbeiten Vertreter der schulischen und Bildungseinrichtungen aus dem deutschen, polnischen und tschechischen Teil der Euroregion zusammen. Eine der im Memorandum der Gründungskonferenz der ERN festgelegten Aufgaben war die Entwicklung einer gemeinsamen Universität. Diese Aufgabe ist gelungen mit der Gründung des Internationalen Hochschulinstituts (IHI) in Zittau, das durch Studenten aus allen drei Teilen der ERN besucht werden kann. Im Jahre 2001 wurde das Netzwerk Neisse University gegründet, das durch drei zusammenarbeitende Universitäten gebildet wird. Die Studenten besuchen ein Jahr die Universität in Reichenberg (Liberec), das zweite Jahr in Hirschberg (Jelenia Góra) und das dritte Jahr in Görlitz. Der Unterricht findet nur auf englisch statt.

Einen Fortschritt im Bereich der Bildung und der grenzübergreifenden Zusammenarbeit in der Euroregion Neisse bedeutete die Gründung des Akademischen Koordinierungszentrums (ACC). Seine Hauptaufgabe ist, die Bildungs-, Wissenschafts- und Forschungstätigkeit der pädagogischen und Fachmitarbeiter der Hochschulen in dem deutsch-polnisch-tschechischen Grenzgebiet zu koordinieren. In dem Präsidium des Akademischen Koordinierungszentrum sind die Technische Universität in Reichenberg, die Hochschule in Hirschberg und die Hochschule Zittau / Görlitz vertreten.

Das Bildungsportal der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa ist ein Projekt, das eine breite internationale Zusammenarbeit von Kindertagesstätten, Grund- und Mittelschulen auf dem Gebiet der drei Länder abbildet. Das Portal bietet eine graphische Darstellung der Bildungssysteme auf der sächsischen, polnischen und tschechischen Seite sowie eine Datenbank von Bildungseinrichtungen an.

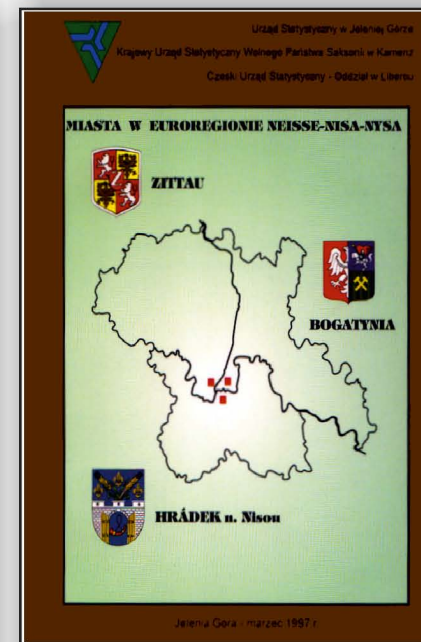
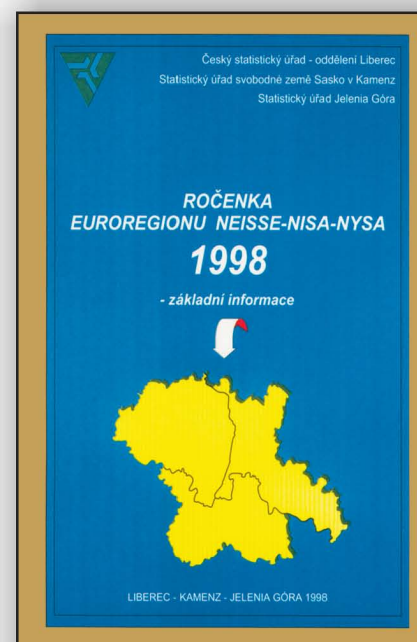
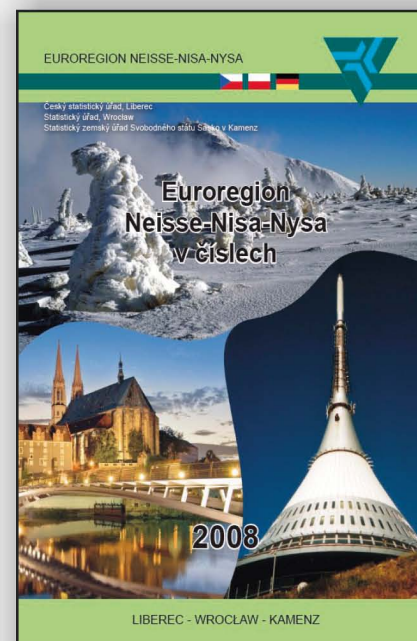
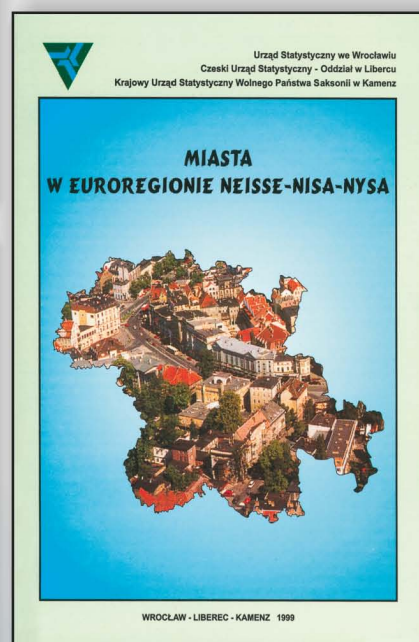
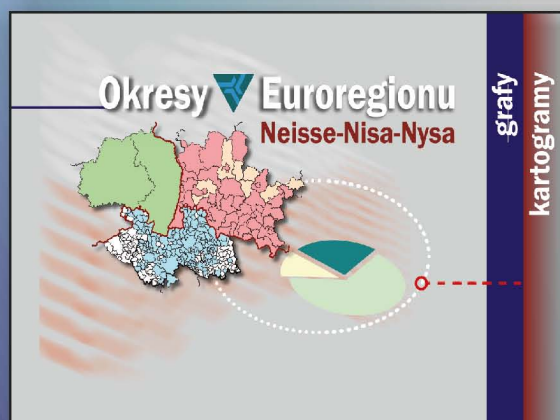
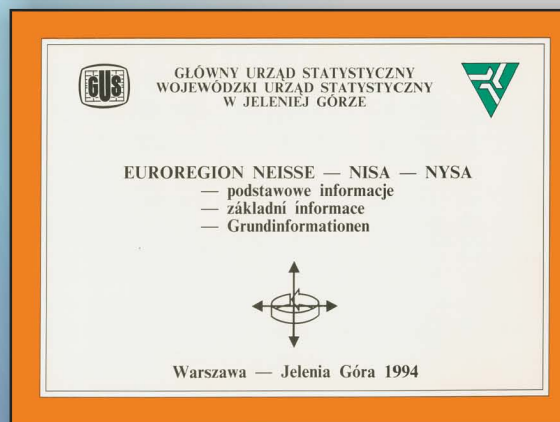
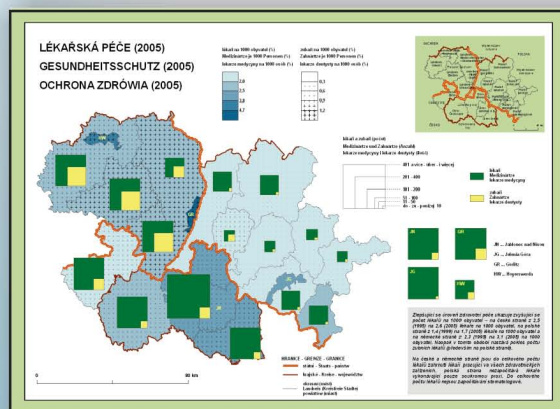
Ukazatelem dobré úrovně vzdělávání je vysoký podíl výdělečně činných osob s ukončeným odborným vzděláním. Podmínky pro přeshraniční spolupráci v oblasti trhu práce a s tím souvisejícím vzděláváním jsou vlivem hranice velmi ztíženy. Výhodou polohy Euroregionu Nisa je přítomnost několika vysokých škol a institucí. Ty umožňují solidní širokou paletu vzdělání a jsou důležitým partnerem podnikatelské sféry.

V rámci Euroregionu Nisa byla v oblasti vzdělávání a přípravy kvalifikovaných lidí pro trh práce realizována řada opatření a záměrů. Na jejich realizaci vzájemně spolupracují zástupci z řad školských a vzdělávacích institucí z české, německé a polské části euroregionu. Jedním z úkolů memoranda zakládací konference ERN bylo vytvoření společné university. Tento úkol se podařilo splnit založením Mezinárodního vysokoškolského institutu IHI v Zittau, které mohou navštěvovat studenti všech tří částí ERN. V roce 2001 byla založena Universita Neisse-akademická síť tvořená třemi spolupracujícími univerzitami. Studenti navštěvují jeden rok univerzitu v Liberci, druhý rok v Jelení Hoře a třetí ve Zhořelci. Výuka probíhá pouze v angličtině.

Pokrokem v oblasti vzdělávání a přeshraniční spolupráce v Euroregionu Nisa bylo založení Akademického koordinálního střediska (ACC). Jeho hlavní náplní je koordinovat vzdělávací, vědecké a výzkumné činnosti pedagogických a odborných pracovníků vysokých škol v oblasti česko-polsko-německého příhraničního území. V prezídiu akademického střediska jsou zastoupeny TU Liberec, VŠ Jelenia Góra a HTWS Zittau/Görlitz.

„Školský informační portál Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“ je projekt, který představuje rozmanitou mezinárodní spolupráci mateřských školek, základních a středních škol na území tří států. Portál nabízí grafická zobrazení vzdělávacích systémů na saské, české a polské straně a databanku vzdělávacích zařízení.

Celem współpracy transgranicznej w regionach granicznych jest usuwanie barier i czynników rozdzielających. W ramach trwającej integracji europejskiej oraz rozwijającej się współpracy ludzie w regionach przygranicznych powinni mieć prawo do takich samych uwarunkowań w nowej Europie. W tym zakresie usuwanie barier powinno być kontynuowane a życie „plecami do siebie” musi się zmienić we wspólne życie „twarzą ku sobie”.

Rosnące zainteresowanie współpracą transgraniczną spowodowało po powstaniu Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa zapotrzebowanie na przekazywanie wiarygodnych i porównywalnych danych statystycznych z wszystkich jego trzech części. Aby zrealizować ten cel konieczna była współpraca przedstawicieli poszczególnych urzędów statystycznych.

Wyniki ich dotychczasowej skrupulatnej pracy zawarte są w wielu publikacjach, broszurach i rocznikach, które ukazują się systematycznie w ramach projektów transgranicznych.

W publikacji pn. „Powiaty Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa” gromadzone są interesujące dane nt. powiatów z wszystkich trzech części ERN, uzupełnione poglądowymi wykresami, kartogramami i mapami. Poszczególne rozdziały publikacji dotyczą rozwoju populacyjnego euroregionu, aspektów rozwoju na rynku pracy, bezrobocia czy też wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto.

Kolejne dwie pozycje poświęcone są konkretnym zagadnieniom: „Kobiety i mężczyźni w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa” oraz „Dzieci w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa”. Ich podstawę stanowią dane statystyczne, charakteryzujące obecną sytuację kobiet, mężczyzn i dzieci w ramach ERN, umożliwiając ich wzajemne porównanie pod kątem geograficznym lub pod kątem społecznego statusu rodzin.

Das Ziel der grenzübergreifenden Zusammenarbeit in den Grenzregionen ist der Abbau von Hindernissen und Trennungen. Im Rahmen der fortschreitenden europäischen Integration und der sich entwickelnden Zusammenarbeit müssen die Menschen in den Grenzgebieten ein Recht haben, gleichwertige Bedingungen in diesem neuen Europa einzufordern. Hier muss der Abbau von Barrieren fortgesetzt und das „Leben mit Rücken zu sich“ muss sich zu einem gemeinsamen Leben mit dem „Angesicht zu einander“ verändern.

Das zunehmende Interesse an einer grenzübergreifenden Zusammenarbeit verursachte nach der Gründung der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa den Bedarf, glaubwürdige und vergleichbare statistische Daten aus allen drei Teilen der Euroregion zur Verfügung zu stellen. Um dieser Aufgabe gerecht zu werden, wurde eine Zusammenarbeit der Vertreter der einzelnen statistischen Ämter notwendig.

Die Ergebnisse ihrer bisherigen sorgfältigen Arbeit sind in vielen Publikationen, Veröffentlichungen und Jahresbüchern beinhaltet, die regelmäßig im Rahmen von grenzübergreifenden Projekten herausgegeben werden.

In der Veröffentlichung „Landkreise der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa” wurden interessante Angaben über die Landkreise aus allen drei Teilen der ERN zusammengetragen und durch übersichtliche Graphiken, Kartogramme und Karten ergänzt. Die einzelnen Teile dieser Publikation konzentrieren sich auf die Entwicklung der Bevölkerung der Euroregion, die Aspekte der Entwicklung auf dem Arbeitsmarkt, der Arbeitslosigkeit oder den durchschnittlichen Brutto monatslohn.

Thematisch ausgerichtet sind zwei Veröffentlichungen, und zwar „Frauen und Männer in der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa” und „Kinder in der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa”. Die Grundlage bilden statistische Daten, die die gegenwärtige Stellung der Frauen, Männer und Kinder im Rahmen der ERN charakterisieren und so einen gegenseitigen Vergleich aus geographischer Sicht oder aus der Sicht der Stellung der Familien ermöglichen.

Cílem přeshraniční spolupráce v hraničních regionech je odstraňování překážek a rozdělujících faktorů. V pokračující evropské integraci a rozvíjející se spolupráci musí mít lidé v pohraničních oblastech své právo požadovat rovnocenné podmínky v této nové Evropě. Zde musí rušení bariér pokračovat a život „zády k sobě” se musí změnit na společný život „tváří k sobě”.

Rostoucí zájem o přeshraniční spolupráci vyvolal po založení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa potřebu poskytovat věrohodné a srovnatelné statistické údaje všech jeho tří částí. Pro tento úkol se stala nezbytná spolupráce zástupců jednotlivých statistických úřadů.

Výsledky jejich dosavadní pečlivé práce jsou obsaženy v mnoha publikacích, brožurách a ročenkách, které jsou, v rámci přeshraničních projektů, pravidelně vydávány.

V publikaci „Okresy Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa”, jsou shromážděny zajímavé údaje o okresech všech tří částí ERN, doplněné přehlednými grafy, kartogramy a mapami. Jednotlivé části materiálu jsou zaměřeny na populační vývoj euroregionu, aspekty vývoje na trhu práce, nezaměstnanosti nebo výši průměrné hrubé měsíční mzdy.

Tematicky zaměřené jsou dva vydané dokumenty, a to „Ženy a muži v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa” a „Děti v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa”. Jejich podstatou jsou statistická data, která charakterizují současné postavení žen, mužů nebo dětí v rámci ERN a umožňují tak jejich vzájemné porovnání z hlediska geografického a nebo z hlediska sociálního postavení rodin.

Równość szans

Równe szanse to jeden z ważnych atrybutów sprawiedliwego społeczeństwa, ważny element zespołu jego wartości oraz jeden z tradycyjnych celów polityki. To jednak nie oznacza, że to zasada prosta. Między innymi również dlatego, że forsując taką cnotę należy wziąć pod uwagę wiele innych aspektów, na które ma wpływ.

W Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa działa nowa trójstronna grupa ekspertów, zajmująca się zagadnieniami równych szans na terenie całego Euroregionu. Celem tego przedsięwzięcia transgranicznego jest monitorowanie równych szans mieszkańców pod względem rasy, narodowości, płci, orientacji seksualnej oraz stanu zdrowia.

Zwiększenie zainteresowania opinii publicznej tym tematem stanowiło główny cel konferencji, jaka odbyła się w ramach projektu pn. „Równe szanse mężczyzn i kobiet w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa”. Największą uwagę poświęcono możliwościom kobiet na rynku pracy w kontekście zakończenia edukacji, urlopu macierzyńskiego oraz powrotu do pracy oraz możliwościom kobiet i mężczyzn w wieku średnim i mieszkających na obszarach wiejskich. Podkreślono również konieczność ochrony praw rodziny, seniorów, słabych i dyskryminowanych, równy udział kobiet i mężczyzn w procesach decyzyjnych oraz zbliżanie pokoleń.

W maju 2010 roku w pałacu Sychrov odbyły się obchody „Międzynarodowego Dnia Seniorów 2010”, których celem było pokazanie seniorom sposobu na aktywne przeżycie starości.

Projekty uwzględniające aspekt równych szans uzyskują większą liczbę punktów w ramach Funduszu Małych Projektów, z którego przyznawane jest dofinansowanie na różnego rodzaju przedsięwzięcia transgraniczne.

Chancengleichheit

Die Chancengleichheit ist ein bedeutendes Attribut einer gerechten Gesellschaft, ein bedeutender Bestandteil ihrer Werte und eines der traditionellen Ziele der Politik. Das bedeutet aber nicht, dass es sich um ein leichtes Prinzip handelt. Unter anderem auch deswegen, weil bei der Durchsetzung dieser Tugend auch viele weitere Aspekte in Betracht gezogen werden müssen.

In der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa arbeitet eine neue dreiseitige Expertengruppe, die sich mit den Fragen der Chancengleichheit auf dem Gebiet der gesamten Euroregion befasst. Das Ziel dieser grenzübergreifenden Aktivität ist ein Monitoring der Gleichbehandlung der Bürger aus der Sicht der Rasse, Nationalität, Geschlecht, sexueller Orientierung oder gesundheitlichen Handicaps.

Das Hauptanliegen einer Konferenz, die im Rahmen des Projektes „Chancengleichheit von Männer und Frauen in der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa“ veranstaltet wurde, war, das Interesse der Öffentlichkeit um dieses Thema zu erhöhen. Die größte Aufmerksamkeit wurde hier den Chancen von Frauen auf dem Arbeitsmarkt erstens im Zusammenhang mit dem Bildungsabschluss, den Frauen nach Mutterschaftsurlaub gegebenenfalls bei der Wiederaufnahme ihres Berufes, aber auch Männer und Frauen im mittleren Alter und auf dem Lande lebend, geschenkt. Betont wurde ebenfalls der Bedarf des Schutzes der Rechte von Familien, Senioren, schwachen und diskriminierten, der gleichen Vertretung von Männer und Frauen in Entscheidungsprozessen oder bei der Annäherung von Generationen.

Im Mai 2010 fand auf dem Schloss Sychrow (Sychrov) der „Internationale Seniorentag 2010“ statt, dessen Ziel es war, den Senioren den Weg zu einem aktiven erleben des Alters aufzuzeigen. Bei der Zuteilung von Förderungen für unterschiedliche grenzübergreifende Aktivitäten aus dem Kleinprojektfonds werden Projekte mit einem Bezug zur Chancengleichheit durch Punkte bevorzugt.

Rovnost šancí

Rovnost šancí je jedním z významných atributů spravedlivé společnosti, významnou součástí souboru jejích hodnot a jedním z tradičních cílů politiky. To však nezabráňuje tomu, že jde o princip složitý. Kromě jiného také proto, že při prosazování této ctnosti nutno brát v úvahu mnoho dalších aspektů, které ovlivňuje.

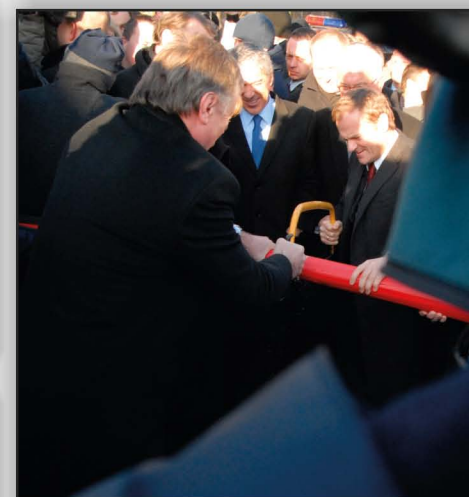
V Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa pracuje nová třístranná expertní skupina, která se zabývá otázkou rovných šancí na území celého Euroregionu. Záměrem této přeshraniční aktivity je monitoring rovného přístupu občanů z hlediska rasy, národnosti, pohlaví, sexuální orientace či zdravotního handicapu.

Zvýšit zájem veřejnosti o toto téma bylo hlavním cílem konference, která se uskutečnila v rámci projektu „Rovnost šancí mužů a žen v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“. Největší pozornost zde byla věnována uplatnění žen na trhu práce jednak v souvislosti s ukončením vzdělání, dále žen na mateřské dovolené, resp. při návratu do zaměstnání, ale i žen a mužů středního věku a žijících na venkově. Zdůrazněna byla i potřeba ochrany práv rodiny, seniorů, slabých a diskriminovaných, rovné zastoupení žen a mužů v rozhodovacích procesech či sbližování generací.

V květnu 2010 se na zámku Sychrov uskutečnil „Mezinárodní den seniorů 2010“, jehož cílem bylo ukázat seniorům cestu k prožití aktivního stáří. Při udělování dotací pro podporu různých přeshraničních aktivit z Fondu malých projektů jsou bodově zvýhodňovány projekty s aspektem rovnosti šancí.

grudzień 1990

Narodziła się idea założenia przygranicznego euroregionu

wiosna 1991

Wstępne dwu- i trójstronne obrady polityków samorządowych

23-25 maja 1991

Międzynarodowa konferencja w Żytawie, przyjęcie Memorandum, powołanie do życia biura koordynującego w Żytawie

21.12.1991

- Pierwsze posiedzenie Rady ERN i uchwała w sprawie założenia Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN)

1992

- Budowa struktury ERN;
- Członkostwo ERN w Stowarzyszeniu Europejskich Regionów Granicznych (SERG);
- Konkurs na logo ERN;
- Realizacja pierwszych małych projektów;
- Założenie międzynarodowej orkiestry studenckiej EUROPERA;
- Założenie Międzynarodowego Instytutu Szkół Wyższych IHI w Żytawie, dającego możliwość kształcenia się niemieckim, czeskim i polskim studentom z Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.

1993

- Opracowanie koncepcji rozwoju Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa
- Otwarcie ważnego przejścia granicznego Hrádek nad Nisou / Porajów / Porajów / Żytawa

1994

- Zakończenie budowy struktur Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa;
- Zatwierdzenie Porozumienia Ramowego ERN o Współpracy Transgranicznej;
- Doradztwo i pomoc finansowa dla Euroregionu od Wspólnoty Flamandzkiej i Euregio Maas – Rhein.

1995

- Międzynarodowe uznanie dla ERN ze strony Unii Europejskiej, organów centralnych i innych instytucji zagranicznych (SERG, Bundesstiftung Umwelt);
- Początek wdrażania programów Unii Europejskiej Phare CBC i Interreg oraz pierwsze środki na projekty współpracy transgranicznej;
- Dofinansowanie projektów ERN z funduszy Rady Europy;
- Zatwierdzenie około 150 projektów z dofinansowaniem ponad 20 milionów euro.

1996

- Realizacja pierwszych projektów inwestycyjnych z funduszy europejskich, np. budowa obwodnicy miast Rumburk-Neugersdorf, połączenie miast Żytawa-Porajów-Hrádek, budowa sieci kanalizacyjnej w ramach przedsięwzięcia Czysta Nysa;
- Początki połączenia internetowego szkół wyższych Euroregionu;
- Organizacja konferencji z okazji 5. rocznicy istnienia Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, ocena wyników i przyjęcie 2. Memorandum ERN.

1997

Dofinansowanie pierwszych niewielkich przygranicznych projektów z Funduszu Małych Projektów, ustanowienie jednostronnych komitetów euroregionalnych do spraw zatwierdzania dofinansowania.

1998 – 2000

- Realizacja szerokiego spektrum małych i dużych projektów przygranicznych z programów PHARE CBC, INTERREG i CREDO
- W ramach Funduszu Małych Projektów zrealizowano około tysiąc projektów transgranicznych o wartości 4,3 miliona euro.

21.6.2001

- Konferencja z okazji 10. rocznicy istnienia Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, uchwalenie 3. Memorandum ERN;
- Politycy trzech stron Euroregionu ocenili osiągnięte wyniki i przyjęty kierunek działań.

2002

- Realizacja szeregu projektów euroregionu w dziedzinie turystyki, np. instalacja 700 wielojęzycznych tablic informacyjnych na przejściach granicznych, szlakach turystycznych, przy zabytkach historii, na szlakach rowerowych o międzynarodowym znaczeniu prowadzących przez ERN. Ponadto realizacja projektów związanych z odbudową szlaków turystycznych, odnową gmin wiejskich i in.

2003

- Organizacja pierwszego międzynarodowego konkursu „Nagroda Innowacji 2003 w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa”, ogłaszanego w 3 kategoriach: Best Innovation (najlepsza innowacja), Best Partnership (najlepsze partnerstwo) i Best Public Private Partnership (najlepszy partner w sektorze publicznym i prywatnym).
- Powołanie tzw. Forum Bezpieczeństwa FOR-BE-S – dla obszaru Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa – koordynacja współpracy i wymiana informacji między gremiami narodowymi, trójstronnymi, komunalnymi i innymi, których celem jest utrzymanie i zwiększenie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

1.5.2004

Dni Trójstyku – uroczyste wydarzenie z udziałem premierów Polski, Czech i Republiki Federalnej Niemiec z okazji rozszerzenia Unii Europejskiej;

2004

- Euroregion modernizuje własne akty prawne i uzgodnione formy współpracy pod kątem członkostwa trzech państw euroregionu w Unii Europejskiej.
- Umowa o wspólnym długoterminowym celu, jakim jest utworzenie jednego wspólnego przygranicznego podmiotu prawnego.

2005

Rozpoczęcie współpracy przy opracowywaniu i realizacji projektów oraz działań współfinansowanych z programu INTERREG IIIA

2006

W Euroregionie realizowane są liczne projekty inwestycyjne i inne dotyczące codziennej współpracy przygranicznej. Intensywność współpracy przygranicznej jest wyraźnie wzmocniona dzięki dostępnym środkom finansowym z programu INTERREG IIIA. Euroregion decyduje o dofinansowaniu w ramach własnego komitetu. Uczestniczy również w dużych programach INTERREG IIIA. Wiele projektów jest inicjowanych bezpośrednio w biurach Euroregionu.

2007

Zamknięcie okresu wsparcia Interreg IIIA i przejście do programu Cel 3. Euroregiony stały się integralną częścią polityki regionalnej Republiki Czeskiej, Polski i Wolnego Państwa Saksonii. Liczba realizowanych projektów, przedsięwzięć i działań osiąga niebywałych rozmiarów (w ciągu 2005-2007 zrealizowano 500 projektów dofinansowanych w wysokości 4,5 miliona euro)

21.12.2007

W ramach obchodów wejścia Republiki Czeskiej i Polski do strefy Schengen na czesko-polsko-niemieckiej granicy, na Trójstyku, odbyło się spotkanie premierów Republiki Czeskiej, Polski i Niemiec z przewodniczącym Komisji Europejskiej. Euroregion staje się symbolem przełamania barier granicznych między Europą Zachodnią i Wschodnią.

2008

- Ogłoszenie nowego międzynarodowego konkursu „Nagroda Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa”, rozstrzyganego w pięciu kategoriach: Partnerstwo komunalne, Bezpieczeństwo i zdrowie, Edukacja, Kultura i sport, Turystyka.
- Euroregion wchodzi w nowy etap realizacji projektów transgranicznych i przyjmuje nową rolę, polegającą w generowaniu projektów sprzyjających rozwojowi współpracy przygranicznej

2009

Przygotowanie nowej strategii rozwoju Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa i starania związane ze stworzeniem wspólnego podmiotu prawnego, będącego pionierem nowej formy organizowania działań przygranicznych.

23 Euroregionale Chronologie

Dezember 1990

Erste Gedanken zur Gründung einer Euroregion im Grenzgebiet

Frühjahr 1991

Vorbereitung von bilateralen und trilateralen Verhandlungen der Kommunalpolitiker

23.-25. Mai 1991

Internationale Konferenz in Zittau, Annahme des Memorandums, Etablierung des Koordinierungsbüros in Zittau

21.12.1991

1. Sitzung des Rates der Euroregion Neisse und Beschluss zur Gründung der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN)

1992

- Schaffung der Struktur der ERN
- Beitritt der ERN zur Arbeitsgemeinschaft Europäischer Grenzregionen (AGEG)
- Wettbewerb zum Logo der ERN
- Durchführung der ersten Kleinprojekte
- Gründung des Internationalen Studentenorchesters EUROPERA,
- Gründung des Internationalen Hochschulinstituts IHI in Zittau für deutsche, tschechische und polnische Studenten aus der ERN

1993

- Erarbeitung der Entwicklungskonzeption der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa
- Eröffnung des wichtigen Grenzüberganges Hrádek n. N./Porajow und Porajow/Zittau

1994

- Weiterer Ausbau der Struktur der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa
- Genehmigung der Rahmenvereinbarung der ERN über die grenzübergreifende Zusammenarbeit
- Finanz- und Beratungshilfe für die Euroregion von der Flämischen Gemeinschaft und der Euregio Maas - Rhein

1995

- Internationale Anerkennung für die ERN bei der Europäischen Kommission, bei den zentralen Behörden und weiteren ausländischen Institutionen (AGEG, Bundesstiftung Umwelt)
- Start der Programme der Europäischen Union Phare CBC und Interreg und erste Gelder für Projekte der Zusammenarbeit im grenznahen Raum
- Förderung von Projekten der ERN aus dem Fonds der Europarates
- Durchführung von ca. 150 Projekten mit Fördermitteln von über 20 Mio. Euro

1996

- Durchführung der ersten investiven Projekte mit Fördermitteln aus europäischen Fonds, z. B. Umgehungsstraße Neugersdorf-Rumburk, Vernetzung der Städte Zittau-Porajow-Hrádek, Schaffung eines Abwassernetzes im Rahmen der Aktion Saubere Neiße
- Anfänge der Internetvernetzung der Hochschulen in der Euroregion

- Konferenz zum 5. Jahrestag der Gründung der Euroregion Neisse-Nysa-Nisa, Evaluierung der Ergebnisse und Annahme des 2. Memorandums der ERN

1997

Die ersten kleineren Projekte im grenznahen Raum werden aus dem Kleinprojektfonds gefördert; es werden einseitige euroregionale Ausschüsse für die Bewilligung der Fördermittel eingerichtet.

1998 – 2000

- Durchführung eines breiten Spektrums von Klein- und Großprojekten im grenznahen Raum im Rahmen der Programme PHARE CBC, INTERREG und CREDO
- Im Rahmen des Kleinprojektfonds wurden ca. eintausend grenzübergreifende Projekte für 4,3 Mio. Euro durchgeführt.

21.6.2001

Konferenz zum 10. Jahrestag der Gründung der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, Annahme des 3. Memorandums der ERN

- Auswertung der erreichten Ergebnisse und der Ausrichtung der Arbeit der Euroregion durch Politiker aller drei Seiten

2002

Erfolgreiche Durchführung von vielen Projekten der Euroregion auf dem Gebiet des Tourismus, z. B. Aufstellen von 700 mehrsprachigen Infotafeln an den Grenzübergängen, Projekte zu Wanderwegen, Projekte zu historischen Sehenswürdigkeiten und Radwegen mit internationaler Bedeutung, die durch die ERN führen. Weiterhin wurden Projekte zur Wiederherstellung von Wanderwegen, zur Wiederbelebung von ländlichen Gemeinden und andere durchgeführt.

2003

Durchführung des ersten Jahrganges des internationalen Wettbewerbs „Innovationspreis 2003 in der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa“, der in 3 Kategorien ausgeschrieben wurde: Best Innovation (beste Innovation), Best Partnership (beste Partnerschaft) a Best public private partnership (beste öffentlich-private Partnerschaft).

- Konstituierung des sog. Sicherheitsforums FOR-BE-S – für das Gebiet der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa – Koordinierung der Zusammenarbeit und Informationsaustausch der nationalen, trilateralen und kommunalen Gremien sowie anderer Gremien auf dem Gebiet der Aufrechterhaltung und Erhöhung der Sicherheit und Ordnung

1.5.2004

Feierlichkeiten im Dreiländereck – Festveranstaltung der Regierungen der Bundesrepublik Deutschland, der Tschechischen Republik und der Republik Polen zur Erweiterung der EU

2004

- Die Euroregion modernisiert ihre eigenen Rechtsdokumente und vereinbart Formen der Zusammenarbeit auf Grund der Mitgliedschaft aller drei nationalen Teile in der Europäischen Union
- Vereinbarung über das gemeinsame langfristige Ziel der Schaffung einer gemeinsamen Rechtsperson im grenznahen Raum

2005

- Auftakt der Zusammenarbeit bei der Vorbereitung und Durchführung der aus dem Programm INTERREG IIIA finanzierten Projekte und Aktivitäten

2006

In der Euroregion werden viel investive Projekte und weitere Projekte der tagtäglichen Zusammenarbeit im grenznahen Raum durchgeführt. Die Intensität der grenzübergreifenden Zusammenarbeit wird durch die zur Verfügung stehenden Mittel aus dem INTERREG-IIIA-Programm stark potenziert. Die Euroregion entscheidet über Fördermittel einerseits im eigenen Ausschuss, ist aber auch an Großprojekten im Rahmen des INTERREG-IIIA-Programms beteiligt. Viele Projekte werden direkt in den Büros der Euroregion initiiert.

2007

Der Abschluss der Förderperiode Interreg IIIA und der Übergang zum Ziel-3-Programm sind zu einem untrennbaren Bestandteil der Regionalpolitik des Freistaates Sachsen, der Tschechischen Republik und der Republik Polen geworden. Die Anzahl der durchgeführten Projekte, Aktivitäten und Tätigkeiten hat nie da gewesene Ausmaße angenommen (im Zeitraum 2005-2007 wurden zum Beispiel 500 Projekte mit einer Fördersumme von 4,5 Mio. Euro durchgeführt).

21.12.2007

Im Rahmen der Feierlichkeiten zum Beitritt der Tschechischen Republik zum Schengener Abkommen fand an der deutsch-tschechisch-polnischen Grenze im Dreiländereck ein Treffen der Regierungschefs Deutschlands, der Tschechischen Republik und der Republik Polen mit dem Präsidenten der Europäischen Kommission statt. Die Euroregion wird somit zum Symbol des Abbaus der Schlagbäume an der Grenze und der Barrieren zwischen West- und Osteuropa.

2008

- Ankündigung des neuen internationalen Wettbewerbs „Der Preis der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa“. Der Wettbewerb läuft in fünf Kategorien: Kommunale Partnerschaft, Sicherheit und Gesundheit, Bildung, Kultur und Sport, Tourismus.
- Die Euroregion eröffnet eine neue Etappe der Durchführung von grenzübergreifenden Projekten und Aktivitäten und übernimmt die Rolle, Projekte, die für die Entwicklung der Zusammenarbeit in der Grenzregion geeignet sind, zu generieren.

2009

Vorbereitung der neuen Entwicklungsstrategie der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa und Bestrebungen zur Gründung einer gemeinsamen Rechtsperson als Wegbereiter einer neuen Organisationsform der Aktivitäten in der Grenzregion

Euroregionální chronologie

prosinec 1990

Vznik myšlenky založit příhraniční euroregion

jaro 1991

Přípravná dvou a třístranná jednání komunálních politiků

23.-25. května 1991

Konání mezinárodní konference v Zittau, přijetí Memoranda, zřízení koordinační kanceláře v Zittau

21.12.1991

1. zasedání rady ERN a usnesení o založení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN)

1992

- Vybudování struktury ERN
- Vstup ERN do členství v Asociaci evropských euroregionů (AGEG)
- Soutěž o návrh loga ERN
- Realizace prvních malých projektů
- Založení mezinárodního studentského orchestru EUROPERA,
- Založení Mezinárodního vysokoškolského institutu IHI v Zittau umožňující vzdělání německých, českých a polských studentů z ERN

1993

- Vznik konceptu rozvoje Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa
- Otevření důležitého hraničního přechodu Hrádek n.N./Porajow a Porajow/Zittau

1994

- Dobudování struktur Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa
- Schválení Rámcové dohody ERN o přeshraniční spolupráci
- Finanční a poradenská pomoc Euroregionu od Vlámského společenství a Euregio Maas - Rhein

1995

- Mezinárodní uznání pro ERN u Evropské komise, u centrálních orgánů a dalších zahraničních institucí (AGEG, Bundesstiftung Umwelt)
- Zahájení programů Evropské unie Phare CBC a Interreg a první peníze na projekty příhraniční spolupráce
- Podpora projektů ERN z fondu Rady Evropy
- Prosazení cca 150 projektů s dotací přes 20 mil. Eur

1996

- Realizace prvních investičních projektů z evropských fondů, např. obchvatu měst Rumburk-Neugersdorf, propojení měst Zittau-Porajow-Hrádek, budování sítě kanalizací v rámci akce Čistá Nisa
- Prvopočátky internetového propojení vysokých škol Euroregionu
- Uspořádání konference k 5. výročí založení Euroregionu Neisse-Nysa-Nisa, hodnocení výsledků a přijetí 2. Memoranda ERN

1997

- Podporovány jsou první menší příhraniční projekty z Fondu malých projektů, zřízení jednostranných euroregionálních výborů pro schvalování dotací

1998 – 2000

- Realizace širokého spektra malých i velkých příhraničních projektů z programů PHARE CBC, INTERREG a CREDO
- V rámci Fondu malých projektů bylo realizováno okolo tisíce přeshraničních projektů za 4,3 mil. EUR

21.6.2001

- Konference k 10. výročí od založení Euroregionu Neisse-Nisa-Ny
- Politici tří stran Euroregionu vyhodnotili dosažené výsledky a směřování činnosti

2002

- Úspěšná realizace řady projektů euroregionu v oblasti turistiky, např. instalace 700 vícejazyčných infotabulí na hraniční přechody, turistické stezky, k historickým pamětihodnostem a na cyklostezky mezinárodního významu vedoucí napříč ERN. Dále byly realizovány projekty obnovy turistických stezek, obnovy venkovských obcí a jiné.

2003

Uskutečnění prvního ročníku mezinárodní soutěže „Cena za inovaci 2003 v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“, vyhlašována ve 3 kategoriích. Best Innovation (nejlepší inovace), Best Partnership (nejlepší partnerství) a Best public private partnership (nejlepší partnerství veřejného a soukromého sektoru)

Ustanovení tzv. Fóra bezpečnosti FOR-BE-S - pro území Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa – koordinace spolupráce a výměna informací národních, třístranných, komunálních a jiných grémíí, existujících za účelem udržení a zvýšení bezpečnosti a pořádku

1.5.2004

Oslavy Trojmezí – slavnostní akce vlád Polské, České a Spolkové republiky Německo k rozšíření EU;

2004

- Euroregion modernizuje vlastní právní dokumenty a dohodnuté formy spolupráce z důvodu členství všech tří národních částí v Evropské unii
- Dohoda o společném dlouhodobém cíli vytvořit jeden společný příhraniční právní subjekt

2005

- Zahájení spolupráce při organizování a realizaci projektů a aktivit spolufinancovaných z programu INTERREG IIIA

2006

- V Euroregionu je realizováno velké množství investičních i dalších projektů dennodenní příhraniční spolupráce. Intenzita přeshraniční spolupráce je výrazně umocněna dostupnými finančními prostředky z programu INTERREG IIIA. Euroregion rozhoduje o dotacích jak ve vlastním výboru, tak se podílí na velkých programech INTERREG IIIA. Řada projektů je iniciována přímo v kancelářích Euroregionu.

2007

- Ukončení dotační periody Interreg IIIA a přechod na program Cíl 3. Euroregiony se staly nedílnou součástí regionální politiky ČR, Polska i Svobodného státu Sasko. Počet realizovaných projektů, aktivit i činností dosahuje nebyvalých rozměrů (během 2005 - 2007 uskutečněno například 500 projektů s dotací 4,5 mil.EUR)

21.12.2007

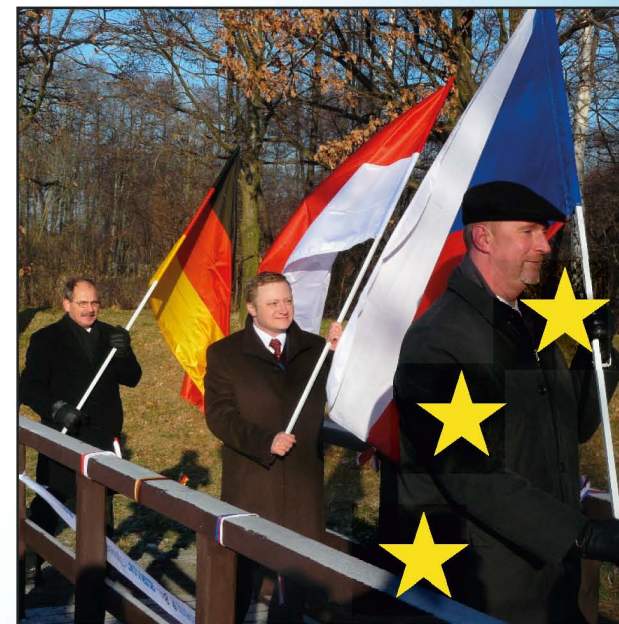
V rámci oslav vstupu České republiky do Schengenu se na česko-polsko-německé hranice, oblasti Trojmezí, uskutečnilo setkání předsedů vlád ČR, Polska a Německa s předsedou Evropské komise. Euroregion se tak stává symbolem odstranění hraničních závor a bariér mezi západní a východní Evropou.

2008

- Vyhlášení nové mezinárodní soutěže „Cena Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“. Soutěží se v pěti kategoriích: Komunální partnerství, Bezpečnost a zdraví, Vzdělání, Kultura a sport, Cestovní ruch.
- Euroregion zahajuje novou etapu realizace přeshraničních projektů a aktivit a přijímá roli generovat projekty vhodné pro rozvoj příhraniční spolupráce.

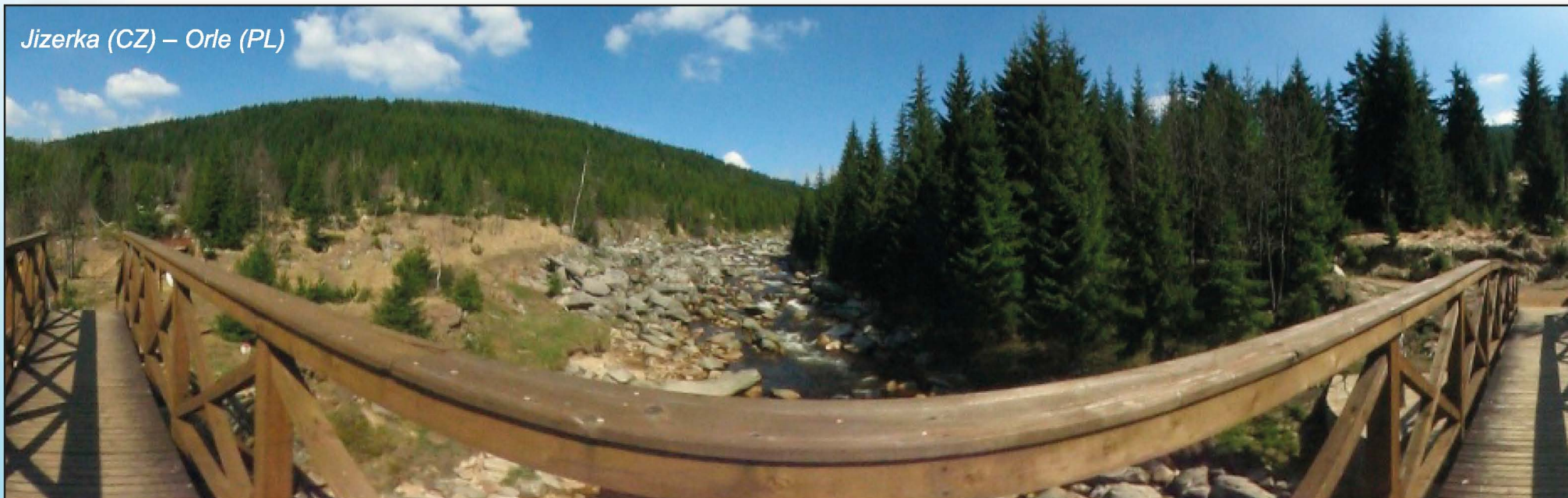
2009

Příprava nové rozvojové strategie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a snaha o založení společného právního subjektu jako průkopníka nové formy organizace příhraničních aktivit

Jizerka (CZ) – Orle (PL)

Krásná máří (CZ)

EUROREGION

Orle (PL)

EUROREGION NISA
Tř. 1. Máje 858/26, 460 01 Liberec III, Česká republika
www.ern.cz, www.neisse-nisa-nysa.org

EVROPSKÁ UNIE / UNION EUROPÉENNE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEISCHER FOND FÜR REGIONALENTWICKLUNG
PŘEKRÁČENÍ HRANICE / PRZECIĄCZENIE GRANIC